

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Názvy ulic v oblasti Českých Budějovic

Vypracovala: Denisa Stachova

Odborný konzultant: PhDr. Milena Nosková, Ph.D.

České Budějovice 2021

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 4. 2021

.....
Denisa Stachová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Mileně Noskové, Ph.D. za odborné vedení mé závěrečné práce, cenné rady a laskavý přístup. Dále děkuji pracovníkům českobudějovického magistrátu za poskytnutí důležitých informací a materiálů týkajících se nejnovějších ulic. Současně bych chtěla poděkovat své rodině a všem blízkým za podporu při studiu a během psaní bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou toponymie ve vybrané oblasti Českých Budějovic, konkrétně oblastí Rožnova. První část práce obsahuje teoretické poznatky z lingvistických disciplín onomastiky a toponomastiky. Druhá část práce se zaměřuje na uliční názvosloví včetně historického popisu této oblasti. Urbanonyma jsou na základě historické literatury sledována s ohledem na jejich vývoj a proměny od dob vzniku až po současnost. Názvy ulic jsou klasifikovány podle sémantických okruhů a významové motivace. Cílem práce je přispět k poznání urbanonymie Rožnova.

Abstract

This bachelor thesis deals with the issue of toponymy in a selected area of České Budějovice, specifically the area of Rožnov. The first part of the thesis contains theoretical knowledge from the linguistic disciplines of onomastics and toponomastics. The second part of the thesis focuses on street nomenclature, including a historical description of this area. Urbanonyms are monitored on the basis of historical literature with regard to their development and changes from the time of their creation to the present. Street names are classified according to semantic circles and semantic motivation. The aim of the thesis is to contribute to the knowledge of the urbanonymy of Rožnov.

Obsah

Úvod	8
1 Onomastika.....	10
1.1 Dělení onomastiky.....	11
1.2 Funkční pojetí onomastiky	11
1.3 Historie onomastiky	12
2 Toponomastika	15
2.1 Dělení toponomastiky	16
3 Urbanonymie	18
3.1 Třídění názvů ulic	19
3.2 Jazyková stránka urbanonym	20
3.3 Oficiální a živá urbanonymie	20
3.4 Vývoj urbanonymie	21
3.5 Honorifikační motiv.....	22
3.5.1 Politické ideologie v rámci honorifikačních jmen	24
3.5.2 Proměny honorifikačního pojmenování	24
3.6 Zákonné normy pro pojmenování urbanonym	26
4 Pravidla pro psaní urbanonym	28
4.1 Skloňování urbanonym	28
4.2 Psaní velkých písmen u místních názvů	29
5 Metodologie	31
6 Dějiny Rožnova	33
7 Uliční názvosloví Rožnova.....	38
7.1 Proměny názvů ulic od jejich vzniku do současnosti	38
7.2 Klasifikace ulic z hlediska významového a motivačního	40

8	Názvy ulic v Rožnově	43
9	Nábřeží.....	56
10	Náměstí.....	57
	Závěr.....	58
	Seznam literatury.....	60
	Seznam příloh.....	64
	Přílohy	65

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Názvy ulic v oblasti Českých Budějovic. Práce se zabývá problematikou urbanonym, přesněji pojednává o vývoji a motivaci pojmenování uličního názvosloví v Rožnově, což je městská čtvrť, která dnes spadá pod město České Budějovice. Součástí práce je též nástin historie kdysi samostatné obce, který poskytne ucelený obraz o zmíněné lokalitě.

Cílem této práce je nejen postihnout současné názvosloví rožnovských ulic, ale také zachytit změny, které zde zejména v průběhu 20. století proběhly, a přispět tak k urbanonymii i hlubšímu poznání dějin Rožnova. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou.

Teoretická část vznikla na základě studia knižních publikací a odborných článků v lingvistických časopisech. Ze získaných teoretických poznatků jsem nejprve charakterizovala obor onomastika včetně jejího předmětu bádání, představila její dělení, a také jsem stručně přiblížila její historii. Jelikož uliční názvosloví dále spadá pod disciplínu toponomastiky, zabývám se také jejím vymezením, představiteli oboru a jejím dělením. Největší důraz je ovšem kladen na samotný pojem urbanonymum, který je též předmětem praktické části práce. Z důvodu vyšší četnosti honorifikačních názvů rožnovských ulic, jsem také zařadila do této části podkapitulu, která se zabývá honorifikačním motivem a jeho proměnami v průběhu 20. století, s čím souvisí také působení jednotlivých politických ideologií na našem území. V poslední kapitole se věnuji pravidlům pro psaní urbanonym, což zahrnuje jejich skloňování a psaní velkých písmen.

V praktické části se zaměřuji na aplikaci poznatků, které jsem získala při psaní teoretické části. Tento oddíl je věnován výhradně Rožnovu, jeho historii a urbanonymii. Nejdříve jsem nastínila dějiny Rožnova od jeho založení až po současnost, pro lepší pochopení charakteru této oblasti. Dále se zaměřuji na rožnovskou lidovou architekturu, a poté na vývoj uličního názvosloví v této lokalitě. Jednotlivé ulice jsem zařadila podle významového a motivačního hlediska do tabulky pro přehlednou orientaci. Základem pro zpracování této části práce byla publikace od Daniela Kováře a Pavla Koblasy *Ulicemi města Českých Budějovic* (2005), která zmiňuje důležité informace ke všem

budějovickým ulicím, a tedy i ulicím v Rožnově. Informace týkající se nejnovějších ulic jsem pak čerpala z materiálů získaných z Magistrátu města České Budějovice.

Kompletní seznam ulic Rožnova, se kterým pracuji, jsem získala z online zdroje [Mapy. cz](http://Mapy.cz), kde byly nejaktuálnější informace. K dispozici jsem měla také seznam názvů budějovických ulic, který je online přístupný na oficiálních stránkách Městského úřadu v Českých Budějovicích. V poslední kapitole, kde jsou urbanonyma řazena abecedně, se věnuji každé ulici zvlášť a popisuji jejich vznik, původ pojmenování a jejich proměny, kterými si v průběhu 20. století prošly. V Rožnově se též nachází jedno nábřeží a náměstí, které je v práci taktéž popsáno.

1 Onomastika

Nový encyklopedický slovník (2016, s. 1240) definuje onomastiku jako nauku, která pojednává o vlastních jménech, tj. onymech či propriích. Existují rozmanité názory o konkrétní funkci této vědy a o jejím postavení v systému společenských věd. V české jazykovědě považujeme onomastiku za podobor lingvistiky s vysokou mírou nezávislosti. Tato disciplína je chápána jako nauka o vznikaní, fungování a uspořádání onymické oblasti jazyka. Jinak řečeno, jedná se o nauku o propriálních pojmenovacích soustavách, o jejich uskutečnění v určitých podmínkách komunikačních, sociálních, místních a časových. Tato disciplína se zabývá rovněž konkrétními prvky těchto soustav, jako například pojmenovacími zásadami, konkrétními vlastními jmény či onymickými objekty.

Předmětem onomastiky jsou jména vlastní, jejichž základní funkcí je přímo nazvat a identifikovat předmět jako unikátní, tj. jediný svého druhu. Tím se liší od jmen obecných nebo apelativ, která pojmenovávají objekty všeobecně. Protože ovšem není tolik jedinečných jmen pro pojmenování hojného množství jedinců či míst, využívá onomastika i jmen původně obecných, ale bez ohledu na jejich význam. Například názvy města Písek, Most či Ostrov (Čechová, 2000, s. 68).

Náplní onomastiky je nejen etymologicky objasnit význam vlastních jmen, ale také studovat systémovou povahu propriální jazykové roviny a rovněž principy určitého systému jmen i jejich obecné teorie. Z toho důvodu můžeme nauku o vlastních jménech chápat jako poměrně svébytnou dílčí jazykovou disciplínu, kde jsou onyma svým jádrem výtvořem jazyka, a tak také fungují ve vzájemném sdělování (Šrámek, 2016, s. 127).

Nauku o vlastních jménech řadíme od 50. – 60. let 20. století do lingvistických věd namísto věd historických. V těchto letech se onomastika začala rozvíjet a vybudovala svá základní materiálová východiska díky dílům Vladimíra Šmilauera, Antonína Profouse, Miloslavy Knappové, Josefa Beneše a dalších (Šrámek, 1999, s. 3). Dříve byla onomastika řazena mezi nelingvistické disciplíny. V českém prostředí a v Německu byla považována za pomocnou vědu historickou, ve Švýcarsku a Holandsku za pomocnou vědu topografickou, za pomocnou vědu sociologickou byla chápána v USA, za demografickou v Rakousku a za pomocnou vědu estetickou ve Francii. Hlavním argumentem pro to, že byla onomastika zařazena pod lingvistiku, byla jazyková povaha vlastních jmen, zejména jejich pojmenovací funkce. Pro tuto disciplínu je typická

komplexnost pohledu. Využívá především metody lingvistické, ale také disponuje nelingvistickými znalostmi, jako například detailní znalosti o onymických objektech či sociálních aspektech užívání proprií (Šrámek, 1999, s. 50).

1.1 Dělení onomastiky

Je možné rozlišit tři odvětví onomastiky podle tříd a podtříd vlastních jmen: nauku o bionymech, o abionymech a o chrématonymech. Bionomastika se dělí dále na antroponomastiku, zoonomastiku a fytonomastiku. Věda o abionymech pojímá toponomastiku, oikonomastiku, anoikomastiku (Nový encyklopedický slovník češtiny, 2016, s. 1240).

Rudolf Šrámek (1999, s. 16) dělí propria dle druhové povahy onymických objektů na tři plány:

- a. Geonymický plán: do tohoto prostoru řadí toponyma (jména onymických objektů na zemském povrchu) a kosmonyma (jména nebeských těles).
- b. Bonymický plán: tento plán zahrnuje antroponyma (vlastní jména osobní), a také zoonyma (vlastní jména zvířat).
- c. Chrématonymický plán: do této kategorie spadají vlastní jména jevů, objektů a vztahů, která vznikla lidskou činností.

Vladimír Šmilauer (1963, s. 6) oproti tomu dělí onomastiku do dvou kategorií, kterými jsou: antroponomastika, tj. nauka o vlastních jménech lidských a toponomastika, tj. nauka o onymických zeměpisných.

1.2 Funkční pojetí onomastiky

V onomastice nebyl doposud podán obecně přijímán výčet a popis funkcí vlastních jmen (Šrámek, 1999, s. 23).

Miroslava Knappová (1992, s. 211-214) vyčleňuje pět základních funkcí vlastních jmen, tj. funkce individualizační, asociační, sociálně klasifikující, deskriptivní a expresivní. Individualizace jinak též diferenciací slouží k sociálně podmíněné identifikaci a součástí této funkce jsou funkce deiktické, tj. odkazovací, a apelové, které se vztahují spíše k textové rovině komunikačního aktu. Funkce asociační odkazuje na objekty totožné s apelativy či onymi reálného světa, např. hotel Paříž. Další funkcí je funkce sociálně klasifikující, která zařazuje pojmenované objekty z různorodých aspektů, jako např. místo, čas, sociální či náboženské hledisko. Funkcí, jež plní všechna popisná

pojmenování, která jsou vlastními jmény, je funkce deskriptivní a funkce expresivní vyjadřuje jakým dojmem jméno působí na recipienta.

Rudolf Šrámek (1999, s. 11) oproti tomu zmiňuje tři hlavní funkce onym, tj. individualizaci, diferenciaci a lokalizaci. Individualizace značí ohraničení pojmenovaných objektů jako jedinečných, diferenciaci znamená odlišení pojmenovaných objektů v rámci stejného druhu a lokalizaci zařadíme pojmenované objekty do konkrétních vztahů, jako např. kulturních, historických či sociálních.

Velkou pozornost věnuje funkcím vlastních jmen také literární onomastika, která ke své analýze literárního díla zařazuje též zkoumání vlastních jmen hrdinů či míst. Literární onomastika zkoumá zaprvé funkce týkající se literárních postav a za druhé funkce, které se týkají úlohy a postavení proprií v textu (Šrámek, 1999, s. 24).

1.3 Historie onomastiky

Onomastika se jako vědecký obor začala formovat na přelomu 18. a 19. století. Ale již ve 12. století můžeme spatřit první doklad onomastického bádání u kronikáře Kosmase, který ve své kronice objasnil jméno hradu Podivín podle jména svého zakladatele Podivy. Kroniky spolu s glosy či kalendáři dokládají staročeská vlastní jména. Na konci 12. století s příchodem německých kolonistů se do styku dostaly dvě odlišné jazykové roviny, čímž docházelo k vzájemnému přejímání toponym (*Brno > Brünn*) (Pleskalová, 2007, s. 377-379).

Zakladatelský význam pro českou onomastiku mělo dílo Matouše Benešovského s názvem *Knížka slov českých vyložených, odkud svůj počátek mají, totiž jaký jest jejich rozum* z roku 1587. V tomto slovníku autor uvádí i propria, které propojuje s apelativy. Dalším důležitým spisem pro českou onomastiku z roku 1610 je *Knížka, obsahující v sobě kratičké poznamenání míst, zámkův, hradův, tvrzí i jiných sídel v tomto slavném království ležících*, jejíž autorem je Václav Lebeda z Bedrsdorfu. Toto dílo lze považovat za první onomastický český slovník, v němž autor poprvé použije lokalizační metody, které udávají vzdálenost dílčích míst od Prahy. V průběhu 17. století se toponomastickému bádání věnují Bartoloměj Paprocký z Hlohol, Pavel Stránský ze Zápské Stránky, Bohuslav Balbín či Tomáš Pešina z Čechorodu (Pleskalová, 2007, s. 381–382).

První toponomastické práce, které navazují na Josefa Dobrovského, vznikají v 19. století a zabývají se formou jmen. Jednou z těchto prací je článek Vladimíra Josefa Pelikána s názvem *O pojmenování osad československých* vydaný v roce 1830. Druhým dílem je stať z roku 1834 od Františka Slámy *Pokus o vysvětlení českých jmen místních slabikami „ice“ a „vice“ se ukončujících a jen v množném čísle užívaných*, která je chápána jako první klasifikace jak české, tak slovenské toponomastiky (Pleskalová, 2007, s. 386).

K velkému rozvoji onomastiky v českých zemích začalo docházet v době národního obrození, protože ve společnosti vzrostl zájem o jazyk, historii českého národa a užívání českých jmen místních i vlastních bylo chápáno jako výraz vlastenectví. Studium vlastních jmen se zabývali jazykovědci, a zejména historici, jako především František Palacký, kterého lze pokládat za zakladatele české onomastiky, jelikož jako jeden z prvních používal svědectví toponym pro své historické práce. Nejdůležitější toponomastickou prací Palackého je *Popis království českého*, v němž kodifikoval české podoby místních jmen. Na rozvoji studia vlastních jmen, zejména jmen místních, se podíleli také historici Vincent Brandl se studií *Rozpravy o jménech topických* a August Sedláček se svými díly *Hrady, zámky a tvrze království Českého* a *Místopisný slovník historický království Českého*, který je považován za základní dílo při studiu toponym (Harvalík, 2004, s. 17-19).

O Augustu Sedláčkovi se též zmiňuje i Šmilauer ve své monografii, kde Sedláčka označuje za mistra historické topografie české, jenž svojí celoživotní činností položil materiálový základ veškeré toponomastické práce v Čechách (Šmilauer, 1963, s. 24-25).

Hraničním rokem pro vývoj onomastiky byl rok 1913, kdy byla v únoru založena Místopisná komise při České akademii věd a umění. Cílem této komise byl popis místních jmen a po vzniku Československa se komise orientovala také na přejmenovací činnost. Komise trvá bez přerušení dodnes, ale již pod názvem Onomastická komise. Druhým podnětem bylo vydání stati Viléma Mathesia s názvem *O vědeckém zkoumání anglických jmen místních*. Touto statí u nás poprvé vyjádřil moderní pojetí onomastické práce (Pleskalová, 2007, s. 399-400).

V 60. letech 20. století vychází nejvýznamnější díla české onomastiky, která položila základ české onomastické školy. Jedním z těchto děl je pěti svazkové dílo

Antonína Profouse *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*. Na čtvrtém a pátém svazku s ním spolupracoval Jan Svoboda a do pátého svazku se zapojil i Vladimír Šmilauer. Slovník vytvořil výchozí materiálový základ dnešní české a slovanské toponomastiky a zčásti též antroponomastiky. Další významná díla, která obohatila onomastiku, byla díla Vladimíra Šmilauera, konkrétně studie *Metoda „malých typů“ v toponomastice* a *Osídlení Čech ve světle místních jmen*, což je přední dílo, kterým česká onomastika přispěla onomastice světové. Mezi další významné autory, kteří přispěli do toponomastického bádání jsou např. Rudolf Šrámek, Ladislav Hosák, Ivan Lutterer, Jaromír Spal, Karel Sedlák, Milan Harvalík atd. (Pleskalová, 2007, s. 406-407).

Studium onomastiky se dostalo ve 20. století i na vysoké školy díky Vladimíru Šmilauerovi, který již před druhou světovou válkou vedl na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy seminář *Oronymie Vysokých Tater* a po válce v roce 1948 zde začal přednášet *Úvod do toponomastiky*. Z těchto vysokoškolských přednášek vycházejí všichni čeští odborníci na onomastiku, kteří na univerzitách nauku o vlastních jménech vyučují (Harvalík, 2004, s. 23-24).

2 Toponomastika

Vladimír Šmilauer (1963, s. 7) ve své publikaci *Úvod do obecné toponomastiky* definuje toponomastiku jako nauku o vlastních jménech zeměpisných neboli geografických.

V Českém etymologickém slovníku je uveden původ slova toponomastika, které je složeno z řeckého slova *tópos*, tj. místo, krajina, země, a odvozeniny od řeckého *onomastikós*, tj. týkající se jmen (Rejzek, 2012, s. 666). Místo názvu toponomastika se dříve používaly také termíny toponymie, toponymika, toponomatologie, topografická onomastika či geografická onomatologie (Šmilauer, 1963, s. 7).

Jedná se o disciplínu, která studuje místní jména z více úhlů, to znamená že zeměpisná jména nemůžeme zkoumat pouze jazykově, ale jsou za potřebí i všestranné znalosti o historii pojmenovaného objektu. Ke studiu toponomastiky se přistupuje v různých zemích odlišně. Například ve Švédsku, což je země s nejvyvinutější onomastikou, se *propria* studovala pouze z jazykové stránky, a až později se začala zkoumat též z hlediska historického. Obráceně tomu bylo v Německu, kde se nejdříve uplatňoval sídelně historický princip (Šmilauer, 1963, s. 9).

Toponomastiku můžeme nazvat jako vědu interdisciplinární, jelikož využívá pomoci a znalosti různých věd, a naopak přispívá dalším vědám, jako např. archeologii, historii, geografii či etnografii (Šmilauer, 1999, s. 10).

Šmilauer (1999, s. 10) dále zdůrazňuje, že zeměpisné jméno není pouhý komplex hlásek, ale že je to slovo, které srostlo s objektem, který označuje. V tomto jméně se zrcadlí dějiny onoho místa.

Předmětem zkoumání toponomastiky je toponymum, tj. vlastní jméno pozemského objektu, jenž se nachází v krajině a je možné ho kartograficky fixovat v mapových dílech. Toponyma formují součást nadřazené kategorie takzvaných abionym neboli onym neživých objektů a jevů. Z hlediska slovních druhů jsou toponyma pokaždé substantivy, ačkoli leckdy svojí formou ukazují na odlišný původ, kupříkladu adjektivní (pole jmenované *Dlouhé*) či číslovkový (pozemek nazvaný *Dvojí*). Základní funkcí toponym je pojmenovat určitý objekt a diferenciovat ho od dalších objektů v rámci jedné třídy. Prvotní vlastní jména místní vznikala spolu s potřebou identifikovat a charakterizovat náležitý objekt. V historii dostávaly jména zejména podstatné

orientační body v krajině, jako např. kopce, hory, řeky (*Nový Encyklopedický slovník češtiny*, 2016, s. 1877).

Toponyma jsou tvořena na základě různorodých pojmenovacích motivů, čímž je možno rozlišit toponymum mytební a honorifikační. Toponymum mytební je definováno jako vlastní jméno místní motivačně vycházející z metod získávání zemědělské půdy z lesních pozemků, např. toponyma *Žďár*, *Paseka*. Oproti tomu toponyma honorifikační neboli oslavné vymezujeme jako vlastní jména místní, jenž získala své pojmenování na počest konkrétní osoby nebo významné události, jako například ulice *17. listopadu* či *nábřeží Edvarda Beneše* (*Encyklopedický slovník češtiny*, 2002, s. 491).

Patrně nejdůležitější složkou toponomastiky je sběr materiálu. Sbírání je podstatnější než vykládání, jelikož výklad ze sebraného materiálu mnohdy vyplyne sám. Jedná se o trojí druh materiálu, a to materiál historický (listinný či archivní), zeměpisný a nářeční. Sebráním materiálu vznikají historické topografické slovníky pro jednotlivá toponyma. Základem je chronologicky seřazený soupis dokladů pro určitou osadu či jiný objekt, který je přesně určený vzdáleností a směrem od nejbližšího většího města. Zeměpisná jména jsou seřazená buď podle abecedy, toto řazení využívá například Antonín Profous, nebo podle krajů či bývalých panství, což uplatňuje například Hosák (Šmilauer, 1963, s. 28-29).

2.1 Dělení toponomastiky

Rudolf Šrámek (1999, s. 163) ve své publikaci řadí toponyma spolu s kosmonymi pod geonyma, což jsou vlastní jména onymických objektů, jenž se nacházejí v krajině a jsou zaznamenány v mapových dílech. Toponyma dále dělí na:

1. Oikonyma, tj. propria pro osídlené objekty, včetně objektů zaniklých, např. vlastní jména vsí (*Holašovice*), sídlišť (*Máj*), měst neboli urbanonym (*České Budějovice*), hradů (*Zvíkov*), zámků (*Kratochvíle*) atd.
2. Anoikonyma, což jsou vlastní jména pro neosídlené objekty, například pro:
 - 2.1. Hydronyma, tj. vlastní jména pro potoky (*Bezdrevský potok*), řeky (*Malše*), jezera (*Plešné jezero*), rybníky (*Rožmberk*), vodní nádrže (*Lipno*), moře (*Baltské moře*) atd.

- 2.2. Oronyma, tj. vlastní jména pro vertikální členění zemského povrchu, jako např. pro hory (*Orlické hory*), jeskyně (*Punkevní jeskyně*), skály (*Prachovské skály*), vrcholy (*Plechý*), jámy, průsmyky (*Všerubský průsmyk*), sníženiny atd.
- 2.3. Agronyma, tj. vlastní jména pro hospodářsky užívané plochy, např. jména lesů (*Blanský les*), luk, polí, vinic (*Vinice svaté Kláry*), pastvin atd.
- 2.4. Hodonyma, tj. vlastní jména pro komunikační spoje, např. onyma silnic, polních cest, obchodních cest či cest vojenských, též pod hodonyma patří propria pro zařízení související s cestováním či s cestami, např. vlastní jména mostů (*Karlův most*), železnic, letišť (*Letiště Václava Havla*) atd.
- 2.5. Chronyma, tj. vlastní jména pro části zemského povrchu, které vznikly buď přirozeně, což jsou názvy světadílů (*Evropa*), pouští (*Sahara*), anebo které vznikly lidskou činností, např. názvy států (*Česká republika*), krajů (*Jihočeský kraj*), národních parků (*České Švýcarsko*) atd.

Oproti tomu Vladimír Šmilauer (1963, s. 7-8) ve své monografii rozděluje zeměpisná jména do tří kategorií:

1. Choronyma, což jsou názvy dílů světa, zemí, oblastí, států, krajů, krajin, okresů atd.
2. Jména místní neboli toponyma, tj. skupina do níž patří názvy lidských sídlišť, osad, obcí, ulic, zámků, jednotlivých domů, náměstí, nábřeží, mostů, významných staveb atd. Zde je použit termín toponymie, kterým Šmilauer rozumí souhrn toponym určitého území (např. toponymie Hané, Slezska).
3. Jména pomístní, do této kategorie řadí jména vod neboli hydronyma; názvy tvarů členitosti povrchu zemského čili oronyma; jména pozemků; jména drobných přírodních celků; názvy jednotlivých předmětů, tj. jména kapliček, pomníků, památkových stromů, mohyl atd.; jména komunikací.

Libuše Olivová – Nezbedová (1995, s. 15-16) ve své publikaci *Pomístní jména v Čechách* rovněž dělí pomístní jména na hydronyma, oronyma, pozemková jména, hodonyma, a navíc ke klasifikaci přidává vlastní jména jiných neživých přírodních objektů a jevů, jenž nejsou určeny k obývání a jsou v krajině pevně fixovány. Do této skupiny zahrnuje propria balvanů, kapliček, křížků, hřbitovů, pomníků, rozhleden či ukazatelů cest.

3 Urbanonymie

Výklad urbanonym není pojat v české onomastice jednotně. Dominuje ale názor, že urbanonyma označují vlastní jména sídelních i nesídelních objektů, které se nacházejí v historickém jádru města. Urbanonymii lze chápat jako speciální skupinu toponym, která představuje průnik oikonomické a anoikonomické soustavy a dává jméno jak sídelním, tak nesídelním objektům vnitroměstských reálií (*Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2016, s. 1928).

Urbanonyma můžeme dle *Nového encyklopedického slovníku češtiny* (2016, s. 1928) klasifikovat do několika skupin:

- a) vlastní názvy městských obvodů, sídlišť, čtvrtí,
- b) vlastní názvy náměstí, parků, ulic a dalších veřejných míst,
- c) vlastní názvy mostů, památníků, fontán a soch,
- d) vlastní názvy významných staveb, jako např. divadel, muzeí, hotelů, kostelů, kaplí atd.,
- e) vlastní názvy významných sálů a místností,
- f) vlastní názvy autobusových i železničních zastávek, tratí a silnic.

Jaroslav David a Přemysl Mácha (2014, s. 45) ve své publikaci *Názvy míst* definují urbanonymum jako termín pro propria objektů, které mají pro život města význam a realizují se v katastru města. Jsou to vlastní jména pro ulice, náměstí a další zařízení či instituce, jež jsou spojené s městem, jako např. názvy restaurací, kin, divadel, sportovních hal a stadionů, hotelů či jména zastávek hromadné dopravy i letišť. Urbanonymii poté označuje jako souhrn názvů ulic, případně všech vlastních jmen objektů charakteristických pro město.

Rudolf Šrámek (1990, s. 73) vydal v Onomastickém zpravodaji článek *Urbanonymie a urbonymie*, kde rozlišil tyto dva termíny. Pojem urbanonymum definuje jako názvy osídlených a neosídlených objektů, které se nacházejí na historicky i současně vytyčeném katastru sídelního území, které má ráz města. Oproti tomu urbonyma užívá k označení onym lidských sídlišť, které mají buď od svého zřízení, nebo získaný v průběhu svého historického vývoje.

V řadě starších odborných pracích se termín urbanonymum vůbec neobjevuje, např. Vladimír Šmilauer tento pojem nepoužívá a názvy ulic řadí do kategorie místních

jmen neboli toponym. Rovněž Libuše Olivová – Nezebdová s tímto termínem nepracuje a názvy ulic přiřazuje pod skupinu hodonym.

3.1 Třídění názvů ulic

Jana Matúšová (1989, s. 179-187) zmiňuje, že vlastní jména sídelních a nesídelních oblastí se dotýkají života obyvatelů města a hrají podstatnou roli v oblasti administrativně správní. Autorka rozděluje urbanonyma, konkrétně názvy ulic a náměstí, do několika kategorií, tj. jména dle směru komunikace (*Pražská ulice*); jména dle polohy komunikace (*ulice U Nádraží*); jména dle významné osobnosti (*ulice Boženy Němcové*); jména dle obyvatel ulice (*Kovářská ulice*); urbanonyma z pomístních jmen (*Fuchsberg* – v překladu znamená Liščí kopec); jména dle významné události (*ulice 28. října*).

Kategorizováním jmen ulic se zabývá též Libuše Olivová – Nezebdová (1997, s. 66), která ve své stati *Jména ulic, náměstí, nábřeží a sadů na katastru města Chocně v minulosti a současnosti* třídí názvy ulic do deseti skupin, podle nichž byly ulice pojmenovávány:

1. názvy dle sousedního či vzdáleného sídliště, ke kterému ulice vedla (*Litomyšlská*),
2. názvy dle určité vlastnosti ulice, např. polohy (*Dolní*), tvaru (*Úzká*) či jakosti (*V kamení*),
3. názvy dle funkce ulice (*Spojovací*),
4. názvy dle objektu, ke kterému či kolem kterého ona ulice vedla, jenž se nacházel v katastru náležité obce a který byl vyjádřen apelatívem či propriem (*Pod Chlumem, Nad Tunelem*),
5. názvy dle předešlého pomístního jména míst, na kterém byla ulice vystavěna (*Na Křepčích*),
6. názvy dle osobního jména jednotlivce, např. antroponymum významného kulturního či politického představitele českého národa (*Erbenova, T. G. Masaryka*), antroponymum místního rodáka, v tomto případě choceňského (*T. N. Koutníka*), antroponymum jedince, jenž je s místem, zde s Chocní, nějakým způsobem spjat (*Sychrova*), antroponymum zahraničního představitele s místem, tj. s Chocní, nějak spjatého (*Bjarnata Krawce*),

7. názvy dle osobního jména určité etnické skupiny (*Židovská ulička*),
8. názvy motivované historickou událostí (*Vítězného února 1948*),
9. názvy dle abstraktních pojmů souvisejících s historickými událostmi (*Revoluční*),
10. názvy podle jmen organizací či institucí (*třída Československé armády*).

3.2 Jazyková stránka urbanonym

Jana Matúšová (1989, s. 179-187) uvádí, že nejobvyklejším druhem českých urbanonym jsou vícečlenná pojmenování, která obsahují druhové názvy, tj. náměstí, ulice, jež jsou blíže určena atributem kongruentním, tj. adjektivem (*Krkonošská ulice*), či nekongruentním, tj. substantivem v genitivu (*ulice Julia Fučíka*). Kvůli snaze o co nejúspornější vyjádření dochází u názvů motivovaných dle osobností k posunu od vícečlenného pojmenování v genitivu k jednočlenným adjektivním jménům (*K. H. Máchy* → *Máchova*).

Karel Erban (1945, s. 76-79) zdůrazňuje, že většina místních názvů se má nazývat stručně a prakticky. Jmen dlouhých by se mělo používat pouze ojediněle u míst, která si toho skutečně zaslouží. Z toho důvodu autor upřednostňuje uliční názvy s přívlastkem shodným, např. místo nepraktického názvu *ulice 28. října* by volil název *Říjnová ulice*. Především na venkově by měli mít ulice jednodušší názvy, jelikož honosné pojmenování zde působí dle autora bizarně a těžkopádně.

Harvalík (2004, s. 34) taktéž zdůrazňuje užívat v pojmenování urbanonym co nejjednodušší jazykovou stránku, která má usnadnit jejich používání v ústní i písemné komunikaci. Z těchto důvodů preferuje přívlastek shodný a nedoporučuje víceslovné názvy, jako např. přívlastek neshodný či názvy předložkové.

3.3 Oficiální a živá urbanonymie

Ve městě je urbanonymie z hlediska komunikace formována dvěma vrstvami místních názvů. První vrstvou jsou oficiální urbanonyma neboli tzv. standardizovaná, která se uplatňují v oficiální komunikaci a druhým typem jsou živá urbanonyma čili nestandardizovaná, která jsou používána jak v oficiální, tak v neoficiální komunikaci (*Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2016, s. 1929).

Standardizované místní názvy jsou nejviditelnější vrstvou urbanonymie, jelikož jejich podoba je zachycena na uličních tabulích, na plánech či mapách nebo formou

nápisů na různých objektech, např. na zastávkách hromadné dopravy. Jejich podoba i užívání, včetně např. umístění uličních tabulek, je kontrolována orgány městské správy. Ovšem nestabilita a proměnlivost toponym se odrazila na nedůvěře, a také možné lhostejnosti občanů ke standardizovaným jménům (David a Mácha, 2014, s. 55-56).

Živá urbanonyma označují úředně nestandardizované místní názvy, jejich základní charakteristikou je tedy neúřednost. Vyskytují se především v neoficiální komunikaci, ale také v oficiální, např. v oznámeních či obchodních a úředních sděleních. Živá urbanonyma jsou vytvářena obyvateli města, kterým slouží jako orientační názvy a atribut „živý“ upozorňuje na jejich užívání v každodenní, zejména mluvené mezilidské komunikaci. Od standardizovaných urbanonym nejsou striktně oddělena, naopak se spolu prolínají. Jedním z typů živých urbanonym je jednoslovné pojmenování vzniklé z víceslovných standardizovaných názvů náměstí pomocí sufixu *-ák* (*Karlovo náměstí* → *Karlák*, *Václavské náměstí* → *Václavák*) nebo sufixem *-ka* (*Mánesova ulice* → *Mánesovka*, *Nerudova ulice* → *Nerudovka*) (David a Mácha, 2014, s. 65-66).

Při běžné komunikaci nejsou všechny druhy urbanonym z hlediska způsobu tvoření vhodné. Urbanonyma převážně používáme v komunikaci s jedním či s více jedinci, které informujeme např. kde bydlíme, kam jdeme či kde se nacházíme. Oficiální komunikace vyžaduje užívání celého pojmenování, např. bydlím v ulici Boženy Němcové, proto jí vyhovují všechny typy urbanonym. Oproti tomu neoficiální komunikace upřednostňuje prvek stručnosti, proto pro ni nejsou všechny typy uličního názvosloví shodně vhodné. Více jí vyhovují názvy jednoslovné nežli víceslovné, proto si lidé v běžné mluvené komunikaci zkracují pojmenování ulic na ten nejdůležitější úsek, na němž je těžiště plnění onymických funkcí, např. *třída Edvarda Beneše* → *Benešova*. Jména obsahující adjektiva jsou nejvíce vhodná pro živou komunikaci, jelikož je možné vypustit pojmenování objektu tzv. jméno druhové, např. *bydlím v Mánesově ulici* → *bydlím v Mánesově*. U obecně známých názvů s předložkou může dojít k elipse předložky, např. *ulice Na můstku* → *šel z Můstku* (Urbanonyma a urbanonymie, 2017).

3.4 Vývoj urbanonymie

Nejstarší dochované názvy ulic pramení ze středověku, kdy jména ulic vznikaly, kvůli potřebě rozlišení a vyčlenění jedné ulice anebo náměstí od ostatních ulic i náměstí ve městě. Toto pojmenování umožnilo přesnou orientaci uvnitř konkrétní oblasti. Pro

první jména ulic byla typická spontánnost a teprve postupně docházelo ke stabilizaci názvů. Ulice bývaly nejčastěji pojmenovány podle jejich tvaru (*Dlouhá ulice*) či směřování ke konkrétnímu městu (*Pražská ulice*), dle umístění světských případně církevních staveb v ulici (*Klášterní ulice*), podle povolání (*Pekařská ulice*) a národnosti (*Německá*) obyvatel žijících v dané ulici, anebo mohla být ulice nazvaná dle majitele, který vlastnil dům nebo pozemek nacházející se v konkrétní ulici (*Kaprova ulice* – název od pana Kapra) (Harvalík, 2004, s. 29).

Do konce 18. století platila neustálenost názvů ulic a jejich popisná a orientační funkce. V letech 1770 až 1771 došlo k uzákonění číslování domů, na což navázala standardizace urbanonym, tj. stanovení úředních a neměnných podob prvotních urbanonym středověkého města. Poté docházelo k postupnému rozšiřování motivačních východisek uličních jmen (David a Mácha, 2014, s. 47-48).

Dle výzkumu Milana Blichy můžeme říct, že ulice nebyly až do 40. let 19. století pojmenovány podle osob, výjimkou bylo nemnoho jmen ulic nazvaných dle světců či zasloužilých měšťanů. Poté, v průběhu 19. století, nastává období, ve kterém docházelo k vyčerpání primárních motivačních pojmenovacích zdrojů, a tak se ulice začaly pojmenovávat podle osobností, například dle známých a významných jedinců, dle historických osob či podle politiků, vědců a umělců (Šindelářová, 2010, s. 465-466).

Od 20. století se začínají objevovat názvy ulic, jejichž pojmenování bylo motivované významnými dny nebo jmény různých organizací či vznikají ulice nazvané podle politických hnutí. Tím pádem se k prvotní funkci pojmenování, což byla funkce účelová, přidávají další nové funkce, a to jsou honorifikační a dedikační funkce (Harvalík, 2004, s. 30).

3.5 Honorifikační motiv

Honorifikační jména můžeme definovat jako oslavná a čestná pojmenování, která jsou motivovaná zejména jmény osobností politického a kulturního života, ale také sem řadíme názvy skupin osob, hnutí či organizací nebo názvy pojmenované dle historických událostí či významných míst. K jejich vzniku začalo docházet díky rozvoji politického života, a navíc spolu s prudkým rozrůstáním měst vznikla potřeba rozšířit motivační východiska urbanomie (David a Mácha, 2014, s. 48).

Honorifikační motiv se vyvinul z posesivního neboli přivlastňujícího motivu, ale nevyjadřuje reálný vlastnický vztah k objektu. Za honorifikační jména se nepovažují místní názvy, jež vznikly ve spojitosti s kolonizací a zakládáním osad či měst ve středověku, a také toponyma související s náboženskými a křesťanskými motivy (David, 2011, s. 34).

První známky honorifikačního motivu se objevovaly už v 18. století. Ve středověku se jednalo o projev majetnického vztahu, v dnešní době se oproti tomu silně uplatňuje oslava jména jedince, který je jistým způsobem významný pro určitou dobu. Feudální pán 18. století pojmenovával nově vznikající vesnice např. podle svého křestního či rodového jména, čímž oslavoval jméno svého rodu, ale mohl názvem prokázat i úctu své manželce či dítěti (Šmilauer, 1960, s. 319).

Dnes dochází v rámci honorifikační urbanonymie ke stále se opakujícím jménům ulic, jako např. ulice *Komenského*, *Husova* či *Masarykova*. Zatímco jsou častokrát nepovšimnuta jména osobností, která jsou s daným městem či regionem opravdu spojena (David a Mácha, 2014, s. 48).

Z toho důvodu se mezi primární požadavky pro volbu názvů řadí zásada, aby jméno mělo jakousi souvislost s pojmenovaným místem. Proto je náležité pro honorifikační pojmenování volit jména místních rodáků či osob spjatých s příslušnou lokalitou, čímž se zamezí stereotypizaci v uličním názvosloví (Harvalík, 2004, s. 33).

Neobvyklou skupinou honorifikačních jmen tvoří názvy pojmenované po fiktivních postavách, tj. po literárních osobách či fantastických bytostech, jako např. ulice *Maryčky Magdonové* či *Krakonošovo náměstí* (David a Mácha, 2014, s. 50).

Dnes se také čím dál častěji setkáváme s tzv. „reklamními toponymy“, které se snaží využít potenciál uličních názvů či označení zastávek hromadné dopravy pro potřeby reklamy. Pojmenování tak zahrnuje název firmy nebo přinejmenším výraz, který se vztahuje k činnosti společnosti nebo k jejímu nabízenému výrobku. Jsou to toponyma jako např. *Jihlava – Bosch Diesel*, ulice *K Bauhausu*. Na druhou stranu je třeba zmínit, že uliční názvy slouží jako motivační východisko pro pojmenování firem a institucí v dané lokalitě, jako např. *Residence Karolina* (v ulici Karolíny Světlé) *Restaurant – café Svatého Václava* (Václavské náměstí) (David a Mácha, 2014, s. 55-56).

3.5.1 Politické ideologie v rámci honorifikačních jmen

V českém uličním názvosloví se motiv honorifikace objevil poprvé ve 2. polovině 19. století ve spojitosti s rozmachem české politiky, a především jako projev stranického soupeření na radnicích měst (David, 2011, s. 175).

Místní názvy, které jsou motivované honorifikací, jsou zejména závislé na vnějších okolnostech, jako např. na politické situaci, ideologii či na společenské poptávce. Honorifikační názvy nemůžou pojmenovávat kterékoliv městské prostranství, ale jen to, které splňuje určitá kritéria reprezentativnosti. Územím moderní civilizace 19. a 20. století je město, a právě město představuje náležité místo pro politické i ideologické působení a sebe prezentaci státní moci. Příhodným nástrojem ideologie se pak stávají právě urbanonyma (David, 2010, s. 131-132).

Honorifikační jména úzce souvisí s politickými dějinami, jelikož je politická moc používá jako jeden z prostředků ideologického nátlaku na občany. Jaroslav David označuje zneužívání těchto zmíněných jmen politickými režimy jako „toponomický newspeak“, což je nástroj, který bez ohledu na etnické, historické či kulturní souvislosti přivlastňuje lokalitu novým vládcům. Příkladem jsou názvy, které byly dávány významným městům v zemích, ve kterých vládla komunistická strana (David, 2011, s. 44).

Díky honorifikačním názvům je možné spolehlivě zjistit, nejen to, zda město bylo německé či české, ale také nám tyto názvy ukazují, k jaké politické straně se město přiklánělo. Výraznější byl nástup honorifikačního motivu ve městech, která se rozvíjela na přelomu 19. a 20. století. Nejsilnější vliv honorifikace byl při budování sídlišť v 50. letech 20. století (David, 2011, s. 176-177).

3.5.2 Proměny honorifikačního pojmenování

Honorifikační jména se zrcadlí dle soudobé politické a ideologické orientace státu, proto jsou tyto názvy ulic, náměstí či nábřeží po sociálních a politických změnách v daném státu vnímány jako nevhodné, proto bývají jména tohoto typu mnohdy nahrazována dalšími názvy. Názvosloví ulic se poté jeví jako velice nestabilní, a tím pádem dochází ke konfliktu s jeho výchozí funkcí, kterou je jednoznačná orientace. Spolu s tím dochází, v rámci častého přejmenování ulic, k hojným škodám národohospodářským, jelikož je nutná např. výměna uličních tabulek a tisk nového plánu

města, a zejména dochází ke ztrátě důvěry ve spolehlivost stávajících adresářů i dalších orientačních pomůcek (Harvalík, 2004, s. 30).

K přejmenování toponym může dojít ze tří příčin. První příčinou je zánik sídliště, zvláště ve spojitosti s kolektivizací, na druhém místě je to změna statutu lokality, která se odrazila v gramatickém rodu místního jména, za třetí je příčinou politické pozadí (David, 2011, s. 35).

Rok 1918 byl prvotním důležitým mezníkem, jelikož po skončení první světové války došlo k rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku Československé republiky. V této době docházelo k zániku názvů ulic a náměstí, která odrážela dobu císařství, tj. *Ferdinandova třída* či *náměstí Františka Josefa*, a nahrazují je ulice pojmenované např. po Masarykovi (Harvalík, 2004, s. 31).

K dalšímu přejmenování došlo v roce 1939, kdy ztráta pohraničí z roku 1938 a následná německá okupace vedla k odstranění všech názvů, které upomínaly na tradice první republiky. Z ulic mizí jména jako např. *Masarykovo nábřeží*, *náměstí 28. října* i *ulice Legionářů* a obměňují je německé názvy oslavující reprezentanty třetí říše, tj. *Adolf Hitler Platz* či *Goebbelstraße*. Již na konci války v roce 1945 docházelo k odstraňování a nahrazování těchto názvů (Harvalík, 2004, s. 31).

Následující změna uličního názvosloví započala v roce 1948, kdy došlo k vystřídání režimu a vlády se chopila komunistická strana. Opět začaly hojně mizet názvy, které symbolizovaly tradice a hodnoty první republiky, a na jejich místa nastupují jména, která uctívají komunistické státníky, ideology a politiky, a navíc se v názvech mnohdy odrážely realie tehdejšího života společnosti. Vznikají tak názvy jako *Gottwaldovo náměstí* a *Stalinova třída* či *ulice Budovatelů*. Na přelomu 50. a 60. let došlo k mírnému odklonu od této linie, jelikož v souvislosti s odhalením kultu osobnosti byly některé názvy nahrazeny společensky přijatelnějšími jmény a jmény, která byla méně ovlivněná ideologií. Vyvrcholením této tendence je období Pražského jara roku 1968, které bylo potlačeno vpádem vojsk Varšavské smlouvy a následnou normalizací. I po tomto roce nalézáme změny v uličním názvosloví, i když ne tak výrazné, jako v předcházejících etapách (Harvalík, 2004, s. 31-32).

V souvislosti se změnou režimu v roce 1989 přišla další vlna přejmenování. Tehdy mizela jména, která byla spojená s předešlým režimem a charakteristický byl návrat

k tradicím předmnichovského Československa, tj. ulice *Štefánikova*. Jestliže nedošlo k obnovení názvů ulic z období první republiky, bylo to proto, že význam osoby, dle níž se ulice nazývala, není z nynějšího pohledu tak velký, jako byl v oné době. Volilo se pojmenování míst po osobách všeobecně známých, tj. *třída Dr. Edvarda Beneše* (Harvalík, 2004, s. 32).

V současnosti mají nejvýraznější podíl v rámci honorifikačního motivu jména osobností. Mezi těmito názvy jsou především zastoupena jména postav české kulturní historie 19. století, tj. jména spisovatelů, malířů, hudebních skladatelů, ale rovněž důležité osobnosti české reformace. Zhruba jedna čtvrtina názvů motivovaných honorifikací je zastoupena obecnými či ideologickými hodnotami, jako např. jmény významných událostí či jejich daty i výročími, dále názvy zeměpisných pojmenování, zvláště jména měst, zemí i států. Z toho vyplývá, že dominantní postavení mezi honorifikačními urbanonymy mají depersonální označení. Z velké části jsou tyto názvy spojené s dobou národního obrození a s druhou polovinou 19. století. Uliční názvy, které vycházejí z obrozenecké doby, jsou např. *Máchova*, *Tylova*, a jména, jenž připomínají velké osobnosti české kultury i politiky 19. století jsou např. *Nerudova*, *Jiráskova*, *Svatopluka Čecha*. Tato označení nepodléhala tlaku žádného z politických režimů 20. století. Totéž lze říci i o urbanonymech, která jsou spojená s českou reformací, jako např. *Komenského*, *Husova*, *Žižkova* (David, 2011, s. 179–180).

3.6 Zákonné normy pro pojmenování urbanonym

V roce 1857 bylo uzákoněno císařské nařízení o nové struktuře uličních jmen a číslování domů, čímž vznikly zákony a předpisy stanovující standardizaci uličních jmen. Toto bylo první ustanovení, které reagovalo na neustálost uličního názvosloví (David a Mácha, 2014, s. 48).

Do poloviny 20. století bylo povolené pojmenovávat veřejné lokality po osobách žijících, ovšem pouze s jistým omezením. Například existovaly zákony z roku 1920 č. 266 *O názvech měst, obcí, osad a ulic* či zákon č. 267 *O odstranění nevhodných názvů*, které nedovolovaly pojmenovat urbanonyma po jedincích, kteří vyjádřili nepřátelské smýšlení vůči Československé republice. To se ovšem změnilo po kritice Stalinovo kultu osobnosti, kdy bylo v druhé polovině 50. let 20. století nařízeno nepojmenovávat názvy míst po žijících osobách. Toto bylo ustanoveno v roce 1960 zákonem č. 36 *O územním členění*

státu, na jehož základě byla vydána vyhláška č. 97 z roku 1961 *O názvech obcí, označování ulic a číslování domů*. Tato zásada platí dodnes, a to společně se zvyklostí nepojmenovávat urbanonyma ihned po úmrtí významné osobnosti, jelikož by se mělo počkat, jestli osobnost bude důležitá a hodna připomenutí i pro další generace. I když ustanovení o nenazývání místních jmen po žijících osobnostech obsahuje i platný zákon č. 128 z roku 2000 *O obcích (obecní zřízení)*, můžeme se setkat i s odchylkami, které prezentují názvy motivované osobnostmi dosud žijícími, např. ulice pojmenovaná na počest sovětské kosmonautky Valentiny Těreškovové či urbanyma nazvaná ihned po smrti Václava Havla, tj. *Letiště Václava Havla* (David a Mácha, 2014, s. 49-50).

4 Pravidla pro psaní urbanonym

V dnešní době je celá soustava českých místních názvů celonárodních, což zejména doléhá na oblast jazykovědné činnosti, již nazýváme kodifikace spisovného jazyka, tj. stanovení metod psaní, vyslovování i skloňování jmen a tvoření jejich derivátů. Místní názvy prvotně patřily ke svým místům, v nichž se mluvilo především lokálním dialektem či obecnou češtinou, proto jedno a to samé, pojmenování mohlo mít v odlišných oblastech rozdílnou podobu, např. *Újezd, Oujezd*. Toto bylo nepřijatelné pro spisovný jazyk a pro státní správu, proto se tím česká jazykověda zabývala již od dob první republiky a za spisovné, tedy i úřední, tvary se uznaly ty, jenž byly přeřazeny na společného jmenovatele, jímž je soustava spisovného jazyka, např. jen *Újezd*. Ovšem některé místní názvy zůstávají nekodifikované, zejména jedná-li se o jejich tvaroslovnou stránku. Doporučení, jak psát jednotlivé názvy, přinášejí nejrůznější mluvnické či lexikony, ale stále se objevovala nejistota uživatelů v používání názvů, což dokládá i poradenská služba Ústavu pro jazyk český ČSAV. V češtině existují tzv. dvojtvary neboli dublety. Jedná se o dva údaje, které označují stejné místo, ale první odráží místní stav a použije ho spíše jedinec, který je s danou lokalitou nějakým způsobem spjatý a druhý odráží spisovný systém (Polívková, 1985, s. 20-21).

4.1 Skloňování urbanonym

Primárním důvodem, proč máme v českém jazyce tvaroslovné problémy s místními názvy, je fakt, že čeština je jazyk flektivní, to znamená, že jisté slovní druhy, tj. ohebné, se pozměňují dle rodu, čísla, pádu, osoby a času. Jelikož místní názvy řadíme v češtině k substantivům, je nutno tyto jména také skloňovat. Místní názvy se deklinují dle svého náležitého vzoru, jenž se určuje podle zakončení v nominativu, nebo tvaru v genitivu, např. *Praha – žena*. Ovšem deklinace místních jmen není úplně pravidelná. Například u jmen mužského rodu, která jsou zakončená na tvrdou či obojetnou souhlásku, je problematické skloňování ve tvarech 2. a 6. pádu v singuláru, kdy v genitivu je možno použít koncovku *-u* či *-a*, a u určitých jmen je možné použít obě tyto koncovky, např. *Rožmitál – 2.p. Rožmitála/Rožmitálu*. U těchto jmen bývá koncovka *-a* užívaná v oné lokalitě a v jejím okolí, zatímco koncovku *-u* použijí převážně ti, kteří místní úzus neznají. Koncovku *-a* mají zpravidla jména, jež ji měla už jako jména obecná, např. *Lesá, Potoka* (Polívková, 1985, s. 22-23).

S další odchylkou se můžeme setkat u jistých místních názvů, které jsou v nominativu zakončené na -c, -č, -j, -ř, -š, -ž, -l, -m, -ň, -v, -z. U těchto slov je problém při určování jmenného rodu, jelikož tato jména mohou patřit jak k ženskému, tak k mužskému rodu. U těchto jmen neplyne kategorie rodu z jejich zakončení, nýbrž je důsledkem tradice a historických faktů jazyka. Například jména typu Olomouc či Litomyšl byla původem rodu mužského, který se u nich držel velmi dlouho, ale u většiny těchto jmen došlo ke změně gramatického rodu z mužského na ženský. Ovšem k této změně došlo zejména v nářečí v centrální části Čech, ale na Moravě a ve Slezsku tato změna neproběhla, proto zde jsou tyto názvy stále řazeny k maskulinu (Polívková, 1985, s. 25-26).

Další nepravidelnost se objevuje v používání předložek, když chceme sdělit kde bydlíme. Někteří Češi používají předložku *v*, jiní zase preferují spojení „bydlím *na*“, např. *na Kladně*. Obě varianty jsou správné, ale ne všechna města je možné spojit s předložkou *na*. S touto prepozicí se dříve spojovaly názvy osad, které se nacházely výše, než sousední osady či také osady, které byly umístěny především na horních tocích řek. Tyto názvy spojované s předložkou *na*, si tuto vazbu mnohdy ponechaly až do současnosti. Z toho důvodu stále používáme spojení např. „bydlet *na* Žižkově“. Používání prepozice *na* je spíše povahy místní a předložka *v* se více užívá celonárodně (Polívková, 1985, s. 39-40).

4.2 Psaní velkých písmen u místních názvů

Dle *Pravidel českého pravopisu* (2014, s. 60) se velké počáteční písmeno vyskytuje u jmen vlastních, dále u jevů, jichž pisatel hodnotí jako hodné úcty a u označování začátku větného celku.

Velké počáteční písmeno se píše i mimo jiné u vlastních jmen místních. Ovšem výrazy označující veřejné prostranství, jako např. *ulice, náměstí, třída, nábřeží, most, alej, sady* či *kolonády*, se píšou vždy s malým počátečním písmenem, a to bez zřetele na to, jestli stojí na prvním či na druhém místě, např. *Mírové náměstí – náměstí Míru*. Jestliže jména veřejných prostranství označují stanice hromadné dopravy, píšou se tyto již zmíněné výrazy s velkým písmenem, např. stanice metra pojmenovaná *Náměstí Míru* (*Pravidla českého pravopisu*, 2014, s. 62).

Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český (© 2008-2020) uvádí dvojí způsob psaní velkých a malých písmen u předložkových spojení místních názvů. Jestliže po prepozici následuje substantivum píše se obojí s velkým písmenem, např. *K Rybníčku, náměstí Pod Kaštany*. Tento způsob psaní byl zaveden v roce 1993, kvůli zmatkům, které způsoboval původní styl psaní těchto názvů. Dříve se rozlišovalo, zda po předložce následuje apelativum či proprium, jestliže následoval apelativ psalo se malé písmeno, a jestliže se jednalo o proprium, psalo se písmeno velké. Avšak pisatel ne vždy byl schopen toto rozlišit. Tento styl psaní se může objevit v textech úzce odborných, tj. ve spisech zaměřených na původ místních a pomístních jmen. V případě, že po prepozici následuje spojení substantiva s adjektivem, píše se u prepozice a adjektiva velké písmeno, zatímco substantivum píšeme obvykle s písmenem malým, např. *K Lesnímu divadlu, Na Staré vinici*. S velkým písmenem píšeme substantivum jen pokud je samo o sobě vlastním názvem, např. *U Nového Suchdola* (Suchdol je název městské části), nebo jestliže spojení adjektiva se substantivem označuje název města či obce, eventuálně jejich částí, např. *K Novým Hradům*.

Dalším pojmenovacím typem je spojení obecného substantiva a propria ve druhém pádě, kdy se obecná jména píšou s velkým písmenem, např. *náměstí Bratří Synků*. U pojmenování ulic, které je tvořeno dvěma adjektivy, píšeme obě písmena velká, např. *Dolní Česká* (*Internetová jazyková příručka, © 2008-2020*).

U víceslovného pojmenování městských částí či sídlišť píšeme velké počáteční písmeno u všech slov, např. *Malá Strana, Jižní Město*. Jestliže je slovo *sídliště* součástí oficiálního názvu, píše se s velkým písmenem. Vždy je tomu tak, je-li následující výraz v genitivu, např. *Sídliště Antala Staška*. Pokud součástí názvu není, píšeme písmeno malé. Spojení, která zahrnují výraz *čtvrť*, by se měla psát s velkým písmenem, zdali je toto slovo součástí názvu, např. *Tylova Čtvrť*, jestliže není, je nutno psát malé písmeno (*Internetová jazyková příručka, © 2008-2020*).

5 Metodologie

Cílem této bakalářské práce je postihnout celkový obraz uličního názvosloví kdysi samostatné obce Rožnova, a to z hlediska jeho historického vývoje až po současnost. Práce se skládá ze dvou hlavních oddílů, a to teoretického a praktického.

Teoretická část vznikla po prostudování odborné literatury týkající se lingvistických oborů onomastika a toponomastika. Zvláště jsem se zaměřila na termín urbanonymum, kde důležitou kapitolu sehrál honorifikační motiv. Výchozími prameny poznání mi byly monografie od Rudolfa Šrámka *Úvod do obecné onomastiky* (1999) a od Vladimíra Šmilauera *Úvod do toponomastiky* (1963). Přínosná pro mě byla též publikace od Milana Harvalíka *Synchronní a diachronní aspekty české onymie* (2004), ale také *Nový encyklopedický slovník češtiny* (2016), který mi pomohl zejména při vymezení jednotlivých pojmů. Práci jsem pak obohacovala citací z odborných článků, které pocházejí z lingvistických časopisů, jako např. článek od Jany Matúšové *Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí* (1989), který vyšel v časopise *Naše řeč*. Při psaní kapitoly urbanonymie mi byly nápomocné publikace od Jaroslava Davida *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice* (2011) a *Názvy míst* (2014), kterou zmíněný autor napsal společně s Přemyslem Máchou. V poslední kapitole, která je věnovaná pravidlům pro psaní urbanonym, jsem vycházela nejen z práce Aleny Polívkové *Naše místní jména a jak jich užívat* (1985), ale také z *Pravidel českého pravopisu* (2014) a z *Internetové jazykové příručky* (© 2008-2020).

Na podkladě teoretických poznatků, které jsem získala ze zmíněných publikací bylo možné vypracovat praktickou část práce, která je zaměřena na vývoj uličního názvosloví v Rožnově, včetně představení historie této lokality. Při sepisování dějin Rožnova jsem vycházela z *Encyklopedie Českých Budějovic* (2006), a to jak z knižní podoby, tak i z internetové, která je aktualizovaná k roku 2013, takže poskytovala informace i o nově vzniklých oblastí. Zejména mi byly nápomocny práce Daniela Kováře *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran* (2006), *Českobudějovicko II. Pravý břeh Vltavy* (2008) a *České Budějovice II. díl Předměstí* (2006). Informace o ulicích a o jejich vzniku a vývoji v čase mi poskytla především publikace od Daniela Kováře a Pavla Koblasy *Ulicemi města Českých Budějovic* (2005), díky níž nebylo potřeba dohledávat materiály k jednotlivým ulicím v městském archivu. Z této monografie jsem

také čerpala klasifikaci ulic z hlediska významového a motivačního a ulice Rožnova jsem do této klasifikace zařadila. Dalším zdrojem informací mi byla nejen diplomová práce Terezy Nýdlové *Urbanonyma v Českých Budějovicích* (2012), ale také internetová *Encyklopedie Českých Budějovic* (© 1998-2021). Pro sepsání nejnovějších názvů ulic mi posloužily materiály ze Zastupitelstva města České Budějovice z roku 2015 a 2017 poskytnuté českobudějovickým magistrátem.

6 Dějiny Rožnova

Nejdříve se jednalo o městečko, poté o městskou ves, která je dosud součástí jižní části města České Budějovice 7. Pojmenování Rožnov pramení z německého slova Rosen/au, což v překladu do češtiny znamená růže a pole, značí to tedy louku porostlou keři šípkových růží. Motiv růže odkazuje k zakladatelskému rodu Rožmberků, jejichž původní erb tvořila pětistá růže (*Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 472).

Prvotním názvem této lokality byl Stradonice, německy Strodenitz, a byla pravděpodobně založena Vokem z Rožmberka nedlouho před rokem 1261 jako městečko, které má právo na konání trhu. Cílem tohoto městečka bylo podmanit si území nad soutokem Vltavy a Malše. Toto ovšem nevyšlo, jelikož se mocenským centrem nakonec stalo královské město České Budějovice, založené Přemyslem Otakarem II. roku 1265. Po Vokově smrti v roce 1262 připadly Stradonice klášteru ve Vyšším Brodě, ale už roku 1273 se staly prostou poddanskou vsí, jež je součástí vlastnictví města Českých Budějovic (Kovář, 2006, s. 220).

V roce 1292 je poslední zmínka o Stradonicích a roku 1343 poprvé v písemných pramenech registrujeme pojmenování Rožnov, tehdy psáno jako Rosnow. V německy psaných dokladech však doposud zaznamenáváme prvotní německý název Strodenitz. V této době vlastnili tuto lokalitu nejen město České Budějovice, ale též byla zčásti majetkem Rožmberků v rámci panství Dívčí Kámen (*Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 472).

Díky daňovému rejstříku z roku 1384 máme poskytnutý přehled o velikosti této středověké vsi, dle něhož bylo v této lokalitě tehdy 23 poddanských usedlostí, jejichž majiteli byli z velké části budějovičtí měšťané, kteří se sami o hospodářství nestarali, ale měli na statcích vlastní čeled'. Od padesátých let 17. století dochází k pozvolnému nárůstu počtu usedlostí, kde nové se zakládají zvláště podél důležité linecké komunikace, jež Rožnovem vedla (Kovář, 2008, s. 213).

Během roku 1654 se stal celý Rožnov majetkem Českých Budějovic, ale pouze do roku 1757, kdy se o něj město znovu dělilo, a to tentokrát s Českým Krumlovem, Zlatou Korunou, Vyšším Brodem a Rožmberkem nad Vltavou. Za dalších necelých sto let, v roce 1850, se stal Rožnov samostatnou politickou obcí. Jak je již zmíněno výše, docházelo k postupnému nárůstu usedlostí, ale též obyvatel v Rožnově. Například v roce 1713 bylo

na tomto území vystavěno 36 usedlostí, v roce 1843 zde bylo 46 domů a 282 obyvatel (*Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 472).

Rožnov byl od začátku obcí převážně německou, ale od konce 19. století zde rychleji přibývali čeští obyvatelé, zvláště dělníci pracující v nově zřizovaných podnicích, které vznikaly v periférii města. V této době nebyly podmínky v zemědělství zrovna příznivé, a tak museli sedláci parcelovat a rozprodávat svá pole na stavební pozemky, čímž došlo k rozrůstání této lokality. Před první světovou válkou vrcholil stavební ruch a začaly se budovat dnešní ulice, jako např. Jana Buděšínského, Josefa Lady, J. K. Chmelenského, Antala Staška a Karla Lávičky (Kovář, 2008, s. 213).

Na začátku 20. století Češi v Rožnově početně převládali nad Němci a začali se tak dožadovat politických práv. V roce 1919 došlo k výraznému počestění obecní správy, která do té doby byla pouze v rukou německých sedláků. V témže roce byly vysazeny na paměť vzniku Československé republiky tři tzv. „Lípy svobody“, jejichž názvy byly Masarykova, Wilsonova a Matice školské. V této době se v obci rozvíjí kulturní a společenský život, např. se zde pořádají koncerty, vystavěla se tu rozsáhlá obecní knihovna, nositeli veřejného života byly spolky Sokol a Národní jednota pošumavská, které hrávaly ochotnické divadlo. V meziválečných letech dochází k dalšímu rozrůstání obytné zástavby a vzniká tzv. Nový Rožnov, který je lokalizován na severním okraji katastru, a který se ulicemi vědomě napojuje na komunikace budějovického předměstí. V této oblasti vznikají dnešní ulice jako Strádova, Beránkovo nábřeží, Jana Kollára, E. E. Kische, P. J. Šafaříka, Revoluční a Antonína Krejčího (Kovář, 2008, s. 213-214).

Jak se Rožnov zvětšoval a vznikaly zde nové ulice, začalo zde přibývat také množství domů a s tím narůstal i počet obyvatel, např. bylo doloženo, že v roce 1921 žilo v této lokalitě 1 775 lidí a stálo zde 165 domů. Roku 1930 obec vykázala už 342 domů, v nichž žilo 2 314 obyvatel. V roce 1949 se Rožnov sblížil s Českými Budějovicemi tím, že zde bylo zavedeno trolejbusové spojení se zmíněným městem, které trvalo do roku 1971, kdy došlo k přerušení této městské dopravy na dvacet let až do roku 1991, kdy bylo spojení znovuobnoveno (*Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 472).

Na začátku padesátých let 20. století došlo k naplnění idey tzv. „Velkých Budějovic“, jejíž zastánci usilovali o administrativní připojení okolních obcí k onomu městu. Toto spojení se předpokládalo již ve dvacátých letech, ale až po roce 1945 zasedl

městský národní výbor k jednání se zastupiteli blízkých obecních samospráv, a tak se 1. ledna 1952 České Budějovice rozrostly o dosud samostatnou obec Rožnov, ale také o Čtyři Dvory, Kněžské Dvory, Mladé, Suché Vrbné atd. Tyto periferní části města setrvaly i po připojení nadále oblastí pro výstavbu rodinných domků (Kovář, 2006, s. 43).

V 80. letech 20. století byly značné zásahy do dostavby nových domů, zvláště v novodobé části Rožnova. Při oblouku železniční vlečky, v dnešních ulicích Slunečná a Karla Lávičky, byla kvůli zachování pravoúhlé uliční sítě zbořena část řadové zástavby, která byla nahrazena čtyřpatrovými panelovými domy. V této době také vyrůstá v Rožnově kulturní dům, který je situován severovýchodně od náměstí Bratří Čapků. Ve východní části této čtvrtě dochází od konce 80. let 20. století k zástavbě nových domků, dvojdomů i řadových domů, zejména v ulicích Janáčkova či V Zahrádkách, jež byla před rokem 2003 prodloužena směrem k Děkanským polím. V této části začínají vznikat od začátku 21. století ulice Sadová, Parková a nejnižnější ulice této východní oblasti je ulice Malebná, která je zakončena slepým kruhovým objezdem stejně jako ulice Sadová. Tyto ulice byly mezi lety 2006 až 2012 zastavěny rodinnými domy bungalového typu (Kuča, © 1998-2021).

Za první republiky jižní část Rožnova končila ulicí Sokolovskou, ale od konce 90. let 20. století se tato oblast opět rozrůstá a jižně od již zmíněné ulice začíná vznikat nová výstavba rodinných domů opět typu bungalov. V roce 2001 tak vznikly čtyři ulice, které navazují kolmo na ulici Sokolovskou, a to konkrétně ulice Drátenická, Kamnářská, Kolářská, Sedlářská. Tyto názvy mají připomínat starobyrou tradici označování ulic dle převládajícího řemesla v dané lokalitě. V západní ulici Kamnářské byly v roce 2012 vystavěny při Lidické třídě tři bytové domy (Kuča, © 1998-2021).

Na začátku 21. století se Rožnov začíná rozrůstat směrem k obci Nové Roudné, kde jižně od ulice Mezi tratěmi, která spojuje dvě zmíněné lokality, vznikají čtyři nové ulice, a to Bujanovská, Holkovská, Chlumecká, Omlenická, kde dochází k nové zástavbě rodinných domů. Názvy těchto ulic jsou motivovány pojmenováním blízkých vsí. Uliční síť má charakter obdélníkové vnitřní okružní komunikace, z níž je ulice Holkovská napojena na ulici Mezi tratěmi. Výstavba začala již v roce 2006 a dokončena byla v roce 2012, je zde ale ještě menší počet parcel, které zůstaly stále nevyužity (Kuča, © 1998-2021).

Rožnov se i v dnešní době stále rozrůstá. Nejmladší částí této lokality je nejjižnější cíp, který směřuje k obci Včelná. Tato část není ještě zcela zastavěná, spíše se teprve připravuje k velké zástavbě nových rodinných domků. Ulice v této oblasti dostaly jména Hrnčířská, Ke Včelné, Rožnovská a Stradonická.

V rámci Rožnova existují dvě základní sídelní jednotky, a to Rožnov sever, který je charakteristický novodobou zástavbou, a Rožnov jih, pro nějž je typický vesnický charakter. Jižní část Rožnova je starší a rozprostírá se především podél Lidické třídy a kolem dnešního malého náměstí Bratří Čapků. Kvůli zachovalému a mimořádně hodnotnému vesnickému rázu bylo historické jádro Rožnova v roce 1990 vyhlášeno za památkovou zónu lidové architektury (*Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 472).

Soubor lidové architektury, kterým se Rožnov pyšní není jednotného typu. Nacházíme zde nejen prvky selského baroka, ale zejména jsou zdejší stavby ovlivněné architekturou blízkého královského města, což nejvíce dosvědčují sýpky s renesančními sgrafity, které pochází z druhé poloviny 16. století. Vlastníci těchto domů se s jistotou inspirovali výzdobou měšťanských staveb v Českých Budějovicích a s velkou pravděpodobností si z onoho města také zvali znalé zednické mistry. Mezi nejstarší a nejvýznamnější renesanční sýpky patří původní Lieblův statek s popisným číslem 226, jež je lokalizován na Lidické třídě, a který má jedinečnou sgrafitovou výzdobu fasády s letopočtem 1564. Renesanční výzdobou se pyšní též usedlost s číslem 234, jejíž fasáda je zdobena kvádrováním. Z roku 1566 pochází sgrafita pozdně gotické sýpky usedlosti číslo 205. Z první poloviny 19. století pocházejí klasicistní stavby, které z většiny projektovali stavitelé královského města Josef Sander a Josef Bednařík, kteří do blízkých venkovských obcí přinesli prvky této pokročilé architektury. Raný klasicismus v Rožnově reprezentuje usedlost číslo 254 se štítem z roku 1808, která je vystavěna podél Lidické třídy (Kovář, 2006, s. 221).

Ve středu dnešního náměstí Bratří Čapků, tehdejší návsi, vznikla již v roce 1780 triviální škola. Nejdříve se jednalo o jednotřídku, která se v roce 1884 rozšířila na dvojtřídku a před první světovou válkou v roce 1911 se škola zvětšila na trojtřídku. Roku 1912 byla na onom místě vystavěna nová patrová budova, která i nadále sloužila jako škola. Zprvu výuka probíhala zejména v německém jazyce a české děti navštěvovaly

matiční školu na Lineckém předměstí až do roku 1912, kdy se podařilo v Rožnově otevřít českou školu (Kovář, 2008, s. 215).

Jelikož počet žáků neustále rostl byla v letech 1926-1927 vybudována česká obecná škola, která byla pojmenována na Školu Dr. Augusta Zátky, a která byla a stále je lokalizovaná na rohu ulic Karla Lávičky a Ludvíka Kuby. Budovu projektoval pražský architekt Bohumil Sláma. Prvotní rožnovská česká škola byla v roce 1928 přeměněna na sokolovnu, na které je dodnes pamětní deska, která nám připomíná pracovníka Sokolu a starostu obce Josefa Beránka, který byl během heydrichiády popraven nacisty za jeho činnost v odboji (Kovář, 2006, s. 222).

Původní německá obecná škola sloužila donedávna Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity. Dnes je zde soukromá základní škola Viva Bambini, která propaguje pedagogiku Marie Montessori, takže charakter školy je stále zachován.

7 Uliční názvosloví Rožnova

7.1 Proměny názvů ulic od jejich vzniku do současnosti

V Českých Budějovicích začaly vznikat názvy ulic spolu s rozvojem písemnictví, a to ve druhé polovině 14. století. Nejstarším zaznamenaným názvem z této lokality je jméno ulice Rožnovské z roku 1360, původně psáno vicus strodenicensis. V této době byly názvy zapisovány v latině, kterou později vytlačil německý jazyk. Prvotní pojmenování byla jednoduchá a vycházela z běžného užívání a z praktických potřeb. Až do poloviny 19. století nebyla jména ulic nijak kodifikována, což se změnilo v roce 1857, kdy bylo císařem vydáno nařízení o odstranění opakujících se názvů a o označení ulic tabulkami. Jelikož začaly vznikat, zejména na předměstí, nové ulice, nebylo možné čekat na samovolný vznik jejich názvů a začala se užívat jména honorifikační. Zejména se ulice pojmenovávaly po osobách, které byly spjaty s městem České Budějovice. Na konci 19. století začaly ulice dostávat názvy podle osobností celostátního významu, což do zaběhlého řádu přineslo chaos (Kovář, Koblasa, 2005, s. 24-27).

Na začátku 20. století se českobudějovická předměstí stále rozrůstala a v roce 1906 zasedla Městská rada spolu s historikem Reinholdem Huyerem, kteří vypracovali návrh nových uličních jmen, který byl městským výborem schválen. Přibylo několik označení obecných, ale zejména se projevil vliv archiváře Huyera, který do nového uličního názvosloví prosadil osobnosti českobudějovické historie (Kovář, Koblasa, 2005, s. 28-29).

Během první světové války došlo k dalším názvoslovným zákrokům, které byly ovlivněny politickými a vojenskými událostmi té doby. Z toho důvodu dostalo v roce 1916 několik ulic jména dle nejvýznamnějších armádních velitelů, aby se ocenily jejich zásluhy během války, ale také se ulice v tomto roce pojmenovávají podle členů panovnické rodiny, např. podle Františka Josefa I. či podle císaře Viléma. Po vzniku samostatného československého státu v říjnu 1918 se odstraňovaly názvy ulic, které připomínaly období rakousko-uherské monarchie, tzn. jména německých politiků a vojevůdců, a také zmizela označení po panovnících ústředních mocností. Je třeba též přiznat, že kvůli těmto názvoslovným změnám zmizel z českobudějovických ulic dosavadní regionalismus a začaly se objevovat uliční názvy dle osobností sice známých, ale s historií města však nijak nesouvisících. V této době pak také nastává v uličním

názvosloví chaotický stav, jelikož stará označení byla sice zrušena a ohlášena byla nová jména, ale uliční tabulky buď zůstaly staré, anebo byly staré strženy, ale již nebyly novými nahrazeny. V roce 1925 se začalo jednat o nově vzniklých ulicích na Lineckém předměstí, ale též v Rožnově, které postrádají jméno. Tyto ulice dostaly z rozhodnutí městského zastupitelstva v roce 1927 názvy, které především odkazovaly k bitvě u Zborova, v níž bojovali českoslovenští zahraniční legionáři. Řada ulic dostala označení dle legionářů či podle místa bitvy, ale též byly ulice pojmenovány dle významných českých umělců či účastníků stavovského povstání (Kovář, Koblasa, 2005, s. 30-34).

K dalším názvoslovným změnám dochází za okupace Československa nacisty v roce 1939. Přejmenování budějovických ulic měl na starosti nacistický vládní komisař Friedrich David, který s obměnou názvů začal ihned poté, co se ujal svého úřadu. Odstraněny byly názvy, které připomínaly tradice první republiky, zejména tedy jména Tomáše Garrigue Masaryka či Edvarda Beneše, a na místo těchto názvů byla navracená stará pojmenování z dob Rakouska-Uherska či označení, která odpovídala dobové politické situaci, především byla zvolena jména po nacistických osobnostech. V tomto roce bylo přejmenováno více než padesát procent českobudějovických ulic. Všechny názvy ulic byly též rozšířeny o německé pojmenování (Kovář, Koblasa, 2005, s. 35-37).

Po osvobození v roce 1945 nastává v užívání uličních názvů opět zmatek, jelikož lidé přesně neví, který název je platný, a z toho důvodu používají předválečných jmen. V tomto roce byly nejprve odstraněny německé názvy, ale také došlo k nahrazení některých jmen, jež připomínala německou okupaci či dobu Rakouska-Uherska, za označení, která připomínala hrdiny druhé světové války či dosažené vítězství, jako např. třída 5. května (Kovář, Koblasa, 2005, s. 37-38).

Po komunistickém převratu v roce 1948 došlo k dalším názvoslovným změnám, např. byla zrušena veškerá západní označení a též odebrána jména legionářů. Komunistické ideologii také vadily názvy připomínající církve, o jejichž odstranění se hodně diskutovalo. Nakonec ale tyto názvy, tj. Kněžská, Biskupská, Piaristická, odstraněny nebyly. Po připojení okrajových obcí, včetně Rožnova, k městu České Budějovice vzrostl počet veřejného prostranství, a tím došlo v mnoha případech k duplicitě názvů ulic. Po druhé světové válce získávaly ulice honorifikační označení po významných osobnostech, tím pádem se téměř v každé lokalitě opakovaly stejné názvy,

např. velké zastoupení měla označení Žižkova, Tyršova, Husova, Masarykova. Proto v letech 1962-1963 došlo k odstranění duplicitních jmen, např. v Rožnově bylo takto změněno 23 názvů ulic. Jelikož byla snaha přejmenovat nevyhovující názvy veřejného prostranství a zároveň vznikaly nové ulice, které stále nebyly pojmenovány, vznikla komise, jež se měla zabývat provedením revize tehdejších názvů a návrhí nových. Tato komise, která byla schválena okresním výborem KSČ, měla při tvorbě návrhů zásady, jako např. nepoužívat jména žijících osob, dále volit jména, která souvisejí s historií dělnického hnutí, nebo jež jsou spjata s komunistickou stranou (Kovář, Koblasa, 2005, s. 38-51).

V době Pražského jara v roce 1968 byla provedena rehabilitace postižených osob a veřejnost požadovala, aby se v ulicích opět objevila jména jako Masarykova a Jirsíkova. K těmto změnám došlo, ale již ve vnitřním městě, nikoli v Rožnově, a za dob normalizace byla tato jména opět odstraněna a ulice Masarykova byla přejmenována na Osvobození. Objevily se také snahy veřejné prostranství pojmenovávat podle sovětského komunisty Vladimíra Iljiče Lenina (Kovář, Koblasa, 2005, s. 41-42).

Po svržení komunistického režimu v roce 1989 cítili obyvatelé města potřebu odebrat všechna označení, která byla s touto ideologií spjata. V roce 1990 byla sestavena pětičlenná komise, která se zabývala přejmenováním ulic, a která se i spolu s občany města snažila vypracovat návrh nového uličního názvosloví Českých Budějovic. K odhlasování a přijetí veškerých nových jmen došlo 31. května 1990 (Kovář, Koblasa, 2005, s. 43-44).

7.2 Klasifikace ulic z hlediska významového a motivačního

Daniel Kovář a Pavel Koblasa (2005, s. 51-52) ve své publikaci dělí názvy ulic do několika sémantických skupin podle výskytu jejich četnosti ve městě České Budějovice.

1. Názvy dle významných osobností českých dějin, tj. kategorie zahrnující osobnosti známé z nejstarších českých pověstí, dále české panovníky, kronikáře, do této skupiny také spadají jména osob spjatých s husitstvím či s představiteli stavovského povstání, a zejména vůdčí osoby související s národním obrozením a význační politici 20. století.
2. Názvy známých osobností z oblasti vědy a kultury, tzn. spisovatelé, skladatelé, malíři, sochaři, pěvci, herci, přírodovědci či lékaři.

3. Názvy osobností, které souvisejí s historií dané lokality, tj. jména lidí, kteří stáli u zrodu toho města, jména zasloužilých měšťanů, osobností z oblasti kultury, jména místních obětí druhé světové války.
4. Názvy důležitých historických událostí, tj. označení, jež odkazují k daným událostem obecně, datem či místem.
5. Názvy obecné, které vyjadřují např. charakter ulic, složení obyvatelstva, typickou vegetaci, tvar ulice, polohu poblíž katastrálních hranic nebo odrážejí starší pomístní názvy či připomínají výrazné stavby, památné objekty i továrny.
6. Názvy topografické, tj. označení vyjadřující zeměpisnou polohu v rámci katastru, vystihující směr komunikace k blízké obci či pouze geografickou blízkost dané obce nebo města, dále do této kategorie spadají názvy odvozené od vodních ploch a toků.

Tabulka 1, Zařazení rožnovských ulic do klasifikace z hlediska jejich významu a motivace.

Významová motivace názvů ulic	Názvy ulic v Rožnově
Významné osobnosti českých dějin	Fügnerova, Kozinova
Osobnosti známé z kulturní a vědecké oblasti	Antala Staška, Bohumila Kafky, E. E. Kische, Františka Bílka, J. B. Foerster, J. K. Chmelenského, Jana Kollára, Josefa Lady, Janáčkova, Jaroslava Hůlky, Karla Kovařovice, Ludvíka Kuby, náměstí bratří Čapků, P. J. Šafaříka, Vítězslava Nováka
Význačné osobnosti spojené s Českými Budějovicemi	Antonína Krejčího, Beránkovo nábřeží, Bohumila Böhma, J. R. Schustera, Jana Buděšínského, Josefa Němce, Karla Lávičky, Stanislava Čečka, Strádova
Názvy historických událostí	Lidická třída, Revoluční, Sokolovská
Obecné názvy	Drátenická, Hrnčířská, Kamnářská, Kolářská, Malebná, Mezi Tratěmi, Na Výsluní, Ovocná, Parková, Patevní, Sadová, Sedlářská, Slunečná, V Zahrádkách, Zlatnická, Zvonková
Topografické názvy	Boršovská, Bujanovská, Holkovská, Chlumecká, Ke Včelné, Krumlovská, Omlenická, Plánská, Rožnovská, Stradonická

8 Názvy ulic v Rožnově

Níže zmíněné informace jsou čerpány od Daniela Kováře a Pavla Koblasy, kteří jejich poznatky souhrnně vydali v publikaci *Ulicemi města Českých Budějovic* (2005). Konkrétně kniha obsahuje českobudějovický uličník, který pojímá nejen ulice, ale též náměstí i nábřeží, včetně těch zaniklých, ale též nerealizovaných názvů (str. 65-256). Informace o ulicích vzniklých v roce 2006 a 2007 jsou čerpány z diplomové práce Terezy Nýdlové *Urbanonyma v Českých Budějovicích* (2012). Při sepisování nejnovějších názvů ulic jsem vycházela z materiálů ze Zastupitelstva města z roku 2015 a 2017, které jsem získala na Magistrátu města České Budějovice.

Antala Staška

Tato ulice, která směřuje od hlavní silnice k železničním kolejím, nesla prvotně název Nádražní, německy Bahnhofstrasse. Takto se jmenovala do roku 1934, kdy byla po smrti významného prvorepublikového politika a předsedy vlády přejmenována na jeho počest na ulici Švehlovu. Na začátku války, v roce 1939, nesla ulice označení Na Fenclově roli, německy Fenzlflurgasse. Krátce po skončení druhé světové války obdržela název Generála Svobody, jenž byl za války v čele československé vojenské jednotky v Sovětském svazu, později se stal politikem a též prezidentem republiky v období komunistické vlády. Jelikož byl tento název duplicitní, byl v roce 1963 nahrazen současným názvem Antala Staška.

Antal Stašek (1843-1931) byl český prozaik, který byl ovlivněn socialismem, což se promítá v jeho dílech, kde se často vyskytují postavy z Podkrkonoší, které žijí v nepříznivých sociálních podmínkách. Byl to otec levicově zaměřeného spisovatele Ivana Olbrachta.

Antonína Krejčího

Primárním názvem této ulice bylo pojmenování po významném českém spisovateli a politikovi Aloisu Jiráskovi. V průběhu druhé světové války se její název změnil na Hraniční, německy Grenzgasse. V roce 1945 bylo obnoveno prvotní označení Jiráskova, avšak toto pojmenování bylo duplicitní, a tak bylo nahrazeno roku 1963 jménem Eduarda Urxe, což byl český novinář a redaktor Rudého práva, který zahynul

v koncentračním táboře. Od počátku vzniku samostatné České republiky nese tato ulice název Antonína Krejčího.

Antonín Krejčí (1812-1872) byl vlastenecký kněz, který se vzdělával na filosofickém ústavu v Českých Budějovicích, kde také později působil jako vůdčí osobnost. Též zde založil spolek Slovánská lípa.

Bohumila Böhma

Jedná se o jednu ze tří nejnovějších ulic v nejmladší části Rožnova, která není dnes ještě zcela obydlena. Tato ulice získala své jméno v roce 2017 rozhodnutím zastupitelstva města a má připomínat významného architekta, který žil a pracoval v Českých Budějovicích.

Bohumil Böhm (1926-2004) byl český architekt, jehož práce byla realizována zejména v Českých Budějovicích, např. byl autorem návrhu plaveckého stadionu lokalizovaného na Sokolském ostrově. Tento projekt získal druhou cenu v celostátní přehlídce architektonických prací.

Bohumila Kafky

Tato ulice, jež je situovaná za Tibitanzlovým statkem v Rožnově, byla nejdříve označována Smetanova dle jména českého hudebního skladatele. Jelikož za války tento název nebyl vhodný musel být nahrazen pojmenováním Šumavská, německy Böhmerwaldgasse. Tento název byl vybrán, protože ulice směřovala k jihu, tedy k pohoří Šumava. Na konci války se původní označení vrátilo. Vzhledem k jeho duplicitě byla ulice v roce 1963 přejmenovaná na Bohumila Kafky.

Bohumil Kafka (1878-1942) byl český sochař, který vytvořil pro město České Budějovice pomník Augusta Zátky.

Boršovská

Zprvu byla ulice pojmenována Žižkova po Janu Žižkovi z Trocnova. Během války byl název změněn na ulici Petra Roseggera, což bylo po válce změněno na původní název, který vystřídalo v roce 1963 dnešní označení Boršovská, které je motivováno blízkou obcí Boršov nad Vltavou.

Bujanovská

Komunikace vznikla v roce 2007 a její název je motivovaný blízkou vsí Bujanov (Nýdlová, 2012, s. 93).

Drátenická

Tato ulice je situovaná v jedné z nejmladších částí Rožnova a název získala v roce 2001 na základě usnesení městského zastupitelstva. Toto pojmenování navázalo na dřívější tradici označovat ulice dle převládajícího řemesla, ovšem k této lokalitě nemá ono řemeslo žádný vztah.

E. E. Kische

Tato ulice vznikla v době první republiky a získala jméno 28. října, které připomínalo vznik samostatného československého státu v roce 1918. Za druhé světové války byla ulice dvakrát přejmenovaná. Nejdříve byl název změněn na ulici 1. května, což je den, kdy se slaví pravidelně Svátek práce, krátce poté dostala ulice jméno Hofbauerova. Toto pojmenování bylo vybráno proto, že domy, které stály na zdejších pozemcích, patřily k hospodářství rodiny Hofbauerovy. Po válce se vrátil ulici její prvorepublikový název, který se v roce 1963 změnil na jméno E. E. Kische.

Egon Erwin Kisch (1885-1948) byl žurnalista, reportér a prozaik židovského původu, který psal krátké prózy ze života Prahy.

Františka Bílka

Ulice je lokalizovaná v zahrádkářské kolonii a její prvotní a dosavadní jméno je již od 60. let 20. století stejné.

František Bílek (1872-1941) byl český sochař i grafik. Jeho dílo je často poznamenáno duchovním charakterem. Jeho sochy můžeme vidět např. na Palackého náměstí.

Fügnerova

Prvotní název Čechova získala ulice již za dob první republiky. Tento název, jenž byl motivován významným českým básníkem a prozaikem Svatoplukem Čechem, zůstal nezměněn až do roku 1963, kdy byl jako duplicitní nahrazen pojmenováním Vítězslava Nováka, což vydrželo pouze do roku 1965, kdy byla ulice přejmenovaná na Fügnerovu.

Zároveň sousední ulice, která nesla do roku 1965 název Fügnerova, byla přejmenovaná na Vítězslava Nováka. Proč se toto prohození názvů uskutečnilo, není zcela zřejmé.

Jindřich Fügner (1822-1864) byl starosta tělocvičného spolku Sokol, který spolu s Miroslavem Tyršem založil v roce 1862.

Holkovská

Jedná se o ulici v nově vzniklé rožnovské lokalitě, která získala v roce 2007 své pojmenování Holkovská, jelikož směřuje ke vsi Holkov (Nýdlová, 2012, s. 93).

Hrnčířská

Ulice vznikla v roce 2015 v nejnižnější části Rožnova a jelikož je lokalizovaná v těsné blízkosti ulic, které jsou pojmenovány po řemeslech, byl i pro tuto ulici onen motiv klíčový.

Chlumecká

Tato komunikace vznikla v jihovýchodní části Rožnova a byla pojmenována v roce 2007 podle blízké vsi Chlum (Nýdlová, 2012, s. 93).

J. B. Foerster

Ulice, jež vznikla roku 1934 novou zástavbou rodinných domů, dostala jméno po českém hudebním skladateli Dvořákova. Za okupace došlo k přejmenování ulice na 15. března, což byl den, kdy německá armáda obsadila Československo a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Toto označení nemělo dlouhého trvání a v roce 1941 se ulice začala nazývat Horsta Wessela, německy Horst Wesseltasse. Po válce došlo k navrácení primárního jména, které bylo v roce 1963 odstraněno jako duplicitní a nahrazeno dodnes platným názvem J. B. Foerster.

Josef Bohuslav Foerster (1859-1951) byl český hudební skladatel, spisovatel a pedagog. Už za dob první republiky, a ještě po druhé světové válce, působil v Českých Budějovicích pěvecký spolek s názvem Foerster.

J. K. Chmelenského

Původně se tato ulice pyšnila jménem významného českého historika a politika Palackého, což bylo změněno v roce 1940, kdy došlo k přejmenování na ulici U Kapličky, německy Bildstockgasse. Motivací k tomuto jménu byla stará kaplička, jež stála u řeky

na konci ulice. V roce 1945 došlo k navrácení předválečného označení, které bylo v roce 1963 nahrazeno současně platným pojmenováním J. K. Chmelenského.

Josef Krasoslav Chmelenský (1800-1839) byl český básník, literární a divadelní kritik, který působil za národního obrození. V Českých Budějovicích vystudoval gymnasium a poté filosofický ústav.

J. R. Schustera

Jedna z nejmladších ulic v Rožnově, která byla pojmenována v roce 2017. Stejně jako dvě další ulice, které vznikly v témže roce, získala i tato ulice označení po významné osobnosti, která je spjata s Českými Budějovicemi.

Jan Rafael Schuster (1888-1981) byl malíř, grafik a pedagogik, který žil a působil v Českých Budějovicích. Maloval realistické obrazy, např. krajiny, městské či venkovské prostředí. Jako učitel působil na první měšťanské škole chlapecké v onom městě, kde se stal později také ředitelem.

Jana Buděšínského

V roce 1926 vzniká v Rožnově ulice, jež vede od hlavní silnice směrem k trati, a dostává jméno Krátká. Avšak roku 1934 byla při příležitosti padesátých narozenin Edvarda Beneše, tehdejšího ministra zahraničí, přejmenována rozhodnutím rožnovského zastupitelstva na Benešova, též značena i názvem Dr. Beneše. Během okupace muselo být jméno změněno, jelikož nacisté nestrpěli, aby veřejné prostranství bylo pojmenováno po Edvardu Benešovi, a tak se obecní zastupitelstvo usneslo přejmenovat ulici na Háchovu či Dr. Háchy, což byl prezident Protektorátu Čechy a Morava. Zaslalo tedy žádost o schválení jména nadřízeným orgánům, ale až po roce jim bylo toto přejmenování zakázáno, jelikož tehdejší prezident Emil Hácha si nepřál, aby jeho jménem byla označována veřejná prostranství. Z toho důvodu se ulice v roce 1941 začala nazývat neutrálně Na Městské roli, německy Stadtackergasse. V roce 1945 se ulici vrátil předválečný název třída Benešova, ovšem v padesátých letech byly návrhy přejmenovat ulici na Koperníkovu či Švermovu, realizace těchto návrhů však nebyla naplněna a označení Benešova zůstalo v platnosti až do roku 1963, kdy byl název uznán jako nevhodný a nahrazen jménem Jana Buděšínského.

Jan Buděšínský (1908-1942) byl vrchní finanční komisař, který působil v Českých Budějovicích. Během okupace byl aktivním členem Jihočeského národně revolučního výboru a nezákonného vedení komunistické strany. V roce 1942 byl zatčen a popraven v Mnichově pro ilegální činnost v odboji proti nacismu.

Jana Kollára

Tato ulice vznikla v roce 1926 a dostala název Havlíčkova, po významném českém spisovateli, politiku a novináři. Za okupace byl název změněn na Příčná, německy Quergasse, jelikož ulice vede napříč novou rožnovskou čtvrtí. Po roce 1945 se vrátilo původní označení, jež platilo do roku 1963, kdy byl název jako duplicitní k pojmenování v ostatních částech města odstraněn. Od té doby se ulice jmenuje Jana Kollára.

Jan Kollár (1793-1852) byl slovenský básník a jazykovědec. Působil jako profesor slovanské archeologie na vídeňské univerzitě.

Janáčkova

Již za první republiky dostala ulice pojmenování Janáčkova, které se až doposud nezměnilo. Upravila se pouze délka ulice, která nabyla na rozsahu.

Leoš Janáček (1854-1928) byl český hudební skladatel, který složil několik oper, skladeb a dalších sborů, při jejichž tvorbě vycházel z lidové mluvy.

Jaroslava Hůlky

Za první republiky byla tato ulice nazvaná Roudenská, jelikož na ní navazovala cesta k blízké obci Roudné. Za okupace přibyl k českému jménu též německý ekvivalent Rudnergasse, který byl po šesti letech odebrán. V roce 1963 byl název ulice změněn na Jaroslava Hůlky.

Jaroslav Hůlka (1899-1924) byl český proletářský prozaik a básník, jenž měl hluboké sociální cítění, které je zachyceno v jeho dílech. Hůlka žil krátce v Českých Budějovicích, kde působil jako železniční úředník. Se svým pobytem zde však nebyl příliš spokojen.

Josefa Lady

Od dob první republiky se ulice jmenovala Husova. Během války byl její název změněn na Alberta Stiftera, avšak po jejím skončení jí byl její předešlý název navrácen a setrval do roku 1963, kdy byl jako duplicitní odstraněn a nahrazen jménem Josefa Lady.

Josef Lada (1887-1957) byl český malíř, ilustrátor a spisovatel, který napsal několik knížek pro děti, které si sám ilustroval. Jeho kresby se staly symbolem českého venkova, ale též Vánoc.

Josefa Němce

Ulice dostala své jméno v roce 2017, tedy se jedná o ulici v nejnovější rožnovské zástavbě. Původně se ulice měla jmenovat Třísovská, podle keltského opevněného hradiště Třisov, které leží 13 km jihozápadně od Českých Budějovic. Nakonec bylo ale schváleno pojmenování po budějovickém rodákovi Josefu Němcovi, zřejmě proto, že další dvě ulice, které vznikly v onom roce, získaly také pojmenování po významných osobnostech, které jsou spjaté s královským městem.

Josef Němec (1933-2013) byl technický boxer v těžké váze, který v roce 1960 získal bronzovou medaili na olympijských hrách a v roce 1963 se stal mistrem Evropy. Po ukončení boxerské kariéry působil jako trenér a prezident boxerského klubu v Českých Budějovicích (Štumbauer, © 1998-2021).

Kamnářská

Tato ulice vznikla v roce 2001 v jižní části Rožnova. Název připomíná starobylou tradici pojmenovávat ulice dle převládajícího řemesla, avšak k tomuto místu nemá ono řemeslo žádný vztah.

Karla Kovařovice

Za první republiky nesla ulice název Legionářská, který se za druhé světové války změnil na Krátkou, německy Kurzegasse. Po válce se ulici vrátilo jméno Československých legií, které bylo v roce 1963 nahrazeno označením Karla Kovařovice.

Karel Kovařovic (1862-1920) byl český dirigent a skladatel, který zkomponoval hned několik oper, baletů a skladeb. Působil jako šéf opery Národního divadla.

Karla Lávičky

Původně byla ulice označena jako Dlouhá a toto jméno jí zůstalo také za druhé světové války, pouze se k názvu přidal německý překladový ekvivalent Langegasse. V roce 1945 došlo k přejmenování ulice na Malinovského, což byl sovětský maršál, který v květnu téhož roku osvobodil jižní Čechy. Toto jméno bylo v roce 1963 odstraněno jako duplicitní a změněno na Karla Lávičky.

Karel Lávička (1909-1942) se narodil v Šindlových Dvorech u Českých Budějovic. Na začátku druhé světové války byl členem ilegálního vedení komunistické strany, kvůli čemuž byl zatčen a v roce 1942 popraven v Mnichově.

Ke Včelné

Tato komunikace je lokalizovaná v nejjihnější části Rožnova a byla pojmenována v roce 2015 názvem Ke Včelné, jelikož ulice směřuje k blízké obci Včelná.

Kolářská

Jedná se o ulici, která vznikla v nově vystavěné jižní části Rožnova v roce 2001 spolu s ulicemi Drátenická, Kamnářská a Sedlářská. Název ulice je motivovaný převládajícím řemeslem v dané lokalitě, ovšem v době pojmenování zde žádné řemeslo nebylo, proto se jedná o motiv nepravý.

Kozinova

Komunikace vznikla v padesátých letech, ale pojmenovaná byla až v roce 1965, kdy dostala název Kozinova, který platí dodnes.

Jan Sladký-Kozina (1652-1695) byl sedlák žijící ve vsi Újezd u Domažlic, který se postavil do čela chodského povstání proti vrchnosti, za což byl popraven v Plzni.

Krumlovská

Již od dob první republiky nesla ulice pojmenování Štefánikova, které jí zůstalo až do roku 1963, kdy byl název jako nevhodný změněn na doposud platné označení Krumlovská, jež bylo zvoleno podle směřování ulice k městu Český Krumlov.

Lidická třída

Původně se jednalo především o obchodní cestu, jež směřovala do města České Budějovice z jižní strany, konkrétně od Lince a Českého Krumlova. Tato ulice představovala od nepaměti jednu z místních nejpodstatnějších komunikací, která vedla od Zlatého mostu u nábřeží řeky Malše skrz Linecké předměstí až do vsi Rožnova. Tato třída byla od roku 1915 na čtyřicet let přerušena Wilsonovým náměstím, jež se rozprostíralo mezi nábřežím a dnešní Mánesovou třídou. Nejdříve byla označována jako Krumlovská silnice, později byla zvána Linecká, německy Linzerstrasse. Zatímco v českobudějovické části zůstalo jméno ulice až do roku 1945 stále stejné, v původně

samostatné vesnici Rožnově došlo k přejmenování hned několikrát. Na začátku dvacátého století se ulice nazývala Říšská třída a v roce 1917 byl tento název nahrazen třídou císaře Karla. Záhy po vzniku Československa dostala ulice jméno po tehdejším prezidentovi republiky Masarykova, které vydrželo až do roku 1940, kdy bylo toto označení pro Němce nepohodlné a muselo být nahrazeno původním jménem Linecká. Po válce došlo k navrácení předválečného názvu Masarykova. V padesátých letech byly návrhy na přejmenování komunikace na Třidu Klementa Gottwalda či Třidu míru, což ovšem nebylo nikdy realizováno.

Českobudějovická část Linecké třídy dostala po druhé světové válce označení Lidická na památku obce Lidice, která byla dne 10. června 1942 německými nacisty srovnána se zemí a její obyvatelstvo bylo popraveno nebo převezeno do koncentračních táborů pod příčinou údajného styku místních rodin s pachateli atentátu na Reinharda Heydricha. V roce 1955 byla též Masarykova ulice v Rožnově přejmenována na Lidickou, čímž došlo ke sjednocení obou částí pod svým dodnes platným názvem.

Ludvíka Kuby

Ulice, jež směřovala k nově vzniklé české státní škole obecné, dostala název Komenského na památku významného českého pedagoga, který si získal přívlastek „Učitel národů“. V roce 1940 bylo její jméno vystřídáno za Školní ulici, německy Schulgasse, ale po válce se jí její primární označení vrátilo a znovu bylo nahrazeno až v roce 1963 dosud platným pojmenováním Ludvíka Kuby.

Ludvík Kuba (1863-1956) byl zejména český malíř, ale též spisovatel a folklorista. V Českých Budějovicích, kam mnohdy zajížděl a kde tvořil, se seznámil se svou budoucí manželkou, se kterou se zde oženil.

Malebná

Tento název odkazující k charakterové vlastnosti získala ulice v roce 2006 (Nýdlová, 2012, s. 95).

Mezi Tratěmi

Pro tuto ulici schválilo v roce 2007 zastupitelstvo města České Budějovice název Mezi Tratěmi. Tento název popisuje polohu komunikace, jelikož se území nachází mezi železničními tratěmi. Do Českého Krumlova vede dráha lokalizovaná na západě a do

Horního Dvořiště směřuje trať, která je umístěna na východě. Navíc tato ulice propojuje lokalitu Rožnova se sousední obcí Nové Roudné (Kuča, © 1998-2021).

Na Výsluní

Ulice vznikla na začátku šedesátých let, ale až v roce 1965 dostala své jméno, které je motivované prosluněnou polohou jižního okraje rožnovské kolonie.

Omlenická

Zmíněná ulice vznikla v roce 2007 spolu s ulicemi Bujanovská, Holkovská a Chlumecká, se kterými sdílí nejen totožnou lokalitu, ale též stejný motiv pojmenování. Název Omlenická obdržela podle blízké vsi Omlenice (Nýdlová, 2012, s. 93).

Ovocná

Ulice byla pojmenovaná v roce 1974 jako Ovocná, jelikož se zde předpokládalo s výsadbou ovocných stromů.

P. J. Šafaříka

Tato ulice nesla z roku 1926 název Tyršova, který byl za druhé světové války vystřídán za Říční, německy Flussgasse. Toto pojmenování bylo zvolené proto, že ulice končila na břehu Vltavy. V roce 1945 se vrátil ulici její předválečný název, který jí byl roku 1963 odebrán, jelikož se ve městě několikrát opakoval. Od té doby až dodnes je ulice označena jako P. J. Šafaříka.

Pavel Josef Šafařík (1795-1961) byl český básník, filolog i historik slovanské kultury a literatury.

Parková

Jedná se o celkem novou ulici, která vznikla v roce 2003 a dostala usnesením městského zastupitelstva název Parková, jelikož v této ulici se nachází dětský park.

Pastevní

Tato cesta, jež vedla k nemnoha zde stojícím domům, byla za války považována jako součást ulice Alberta Stiftera, což je ulice, která dnes nese název Josefa Lady. Poté statut ulice zanikl až do roku 1974, kdy byla ulice nově nazvána Pastevní dle povahy okolních pozemků.

Plánská

Prvotní pojmenování této ulice bylo Žižkova, ale v roce 1934 zvolilo rožnovské obecní zastupitelstvo reprezentativnější ulici, která bude nést označení po Janu Žižkovi a tuto celkem zapadlou uličku pojmenovalo výstižně Tichou. Za války tento název zůstal nezměněn, pouze se k němu přidala německá překladová podoba Stillegasse. V roce 1963 byla ulice naposled přejmenovaná na Plánskou podle blízké vsi Planá, ke které směřuje.

Revoluční

Za první republiky se nazývala ulice 1. května. Motivací tohoto pojmenování byl den, v němž se od roku 1890 zpravidla slaví Svátek práce. Během druhé světové války se název ulice změnil na U Hřiště, německy Sportplatzgasse, který byl v roce 1945 vystřídán za jméno Revoluční, což značilo ohlas tehdejších převratných událostí.

Rožnovská

Název této ulice pochází z roku 2015 a má připomínat Rožnov jako kdysi samostatnou obec, která je dnes připojena k městu České Budějovice.

Sadová

Ulice vznikla v roce 2001 a na základě usnesení městského zastupitelstva obdržela název Sadová, byť zde nerostl jediný strom.

Sedlářská

Jednalo se o nově vznikající ulici, která dostala v roce 2001 jméno Sedlářská, ačkoli v tomto místě nebyl k onomu řemeslu vybudován žádný vztah.

Slunečná

Ulice vzniká začátkem šedesátých let, ale až v roce 1965 získává jméno po významném básníkovi a představiteli českého symbolismu Otakaru Březinovi, které je později změněno na neutrální označení Slunečná.

Sokolovská

Prvním pojmenováním, kterým se ulice pyšnila, bylo Nerudova, a to až do okupace Čechů Němci, kdy bylo nutno název nahradit neutrálním pojmenováním Na Příkopě, německy Am Graben. Po válce získala ulice svůj původní název zpět, ale v roce

1963 byl jako duplicitní odstraněn a nahrazen dodnes platným označením Sokolovská, jenž bylo motivováno obcí Sokolovo, která je lokalizovaná na Ukrajině, a kde během druhé světové války došlo k první bitvě československé vojenské jednotky proti německé armádě.

Stanislava Čečka

Za dob Protektorátu Čechy a Morava se ulice označovala pouze jako Pásmo u dráhy, německy Bahnzeile. Po válce získala název po významné české spisovatelce Boženě Němcové, který byl v roce 1963 jako duplicitní zrušen a změněn na jméno Jožky Jabůrkvé, což byla komunistická novinářka a pracovnice ženského hnutí, která za války zahynula v koncentračním táboře. Na začátku roku 1991 došlo k přejmenování této ulice na Stanislava Čečka.

Stanislav Čeček (1886-1930) byl legionář, který se proslavil zejména v bitvě u Zborova. Po válce byl jmenován náčelníkem vojenské úřadovny prezidenta republiky a vybudoval vojenské letectvo. V roce 1929 se stal velitelem páté divise v Českých Budějovicích, kde se zasloužil o výstavbu vojenského letiště v obci Plané.

Stradonická

Označení Stradonická získala ulice v roce 2015 jako připomínku na ves Stradonice, která byla později přejmenována na Rožnov.

Strádova

Tento název byl odvozen od původního pojmenování vsi Rožnova, který zněl Stradonice, a který získal nejspíše své jméno po zakladateli či raději lokátorovi této osady Stradovi. Tato ulice byla prvně pojmenována po onom muži v roce 1926, ale za okupace rožnovský vládní komisař její jméno změnil na Stará linecká silnice, německy Alte Linzerstrasse. V roce 1945 se ulici vrátilo předválečné jméno Strádova, které bylo v padesátých letech poupraveno na Strádova, což platí dodnes.

V Zahrádkách

Jedná se o nejjihnější úsek zahrádkářské kolonie v rožnovské lokalitě, pro kterou se již po roce 1945 užívalo pomístního jména „V Zahrádkách“. Na začátku šedesátých let došlo k nárůstu zahrad v této části města, a vznikla tak i ulice, jež byla v roce 1974 pojmenována V Zahrádkách.

Vítězslava Nováka

Již od dob první republiky nesla tato ulice název Fügnerova, který platil i během druhé světové války, ale v roce 1965 došlo k přejmenování ulice na Vítězslava Nováka. Zároveň vedlejší ulice, která do onoho roku nesla označení po Vítězslavu Novákovi, byla přejmenovaná na Fügnerovu. Příčina výměny těchto dvou jmen není zcela známá. Existuje pouze domněnka, která říká, že k prohození došlo z důvodu přesunutí jména zakladatele Sokola Jindřicha Fügnera na méně frekventované místo.

Vítězslav Novák (1870-1949) byl český hudební skladatel, v jehož dílech mnohdy zaznívají jihočeské motivy, a který učil na pražské konzervatoři. Za první republiky působil v Českých Budějovicích pěvecký sbor pojmenovaný po Novákovi. V roce 1948 byl Vítězslav Novák jmenován jako čestný občan Českých Budějovic.

Zlatnická

V roce 1974 dostala tato ulice své prvotní pojmenování, které bylo patrně odvozeno dle řemesla jedné z rodin, která v této ulici žila.

Zvonková

Pro tuto ulici bylo roku 1974 zvoleno neutrální označení Zvonková. Jedná se o obecné jméno, které nemá nějaké bližší odůvodnění. Bylo zvoleno převážně ze snahy vyhnout se honorifikačnímu motivu.

9 Nábřeží

Beránkovo nábřeží

Ulice lokalizovaná v Rožnově, která vedla podél řeky Vltavy, dostala v roce 1926 prosté jméno Nábřeží, ale krátce poté se začíná užívat názvu Libušino nábřeží. Za okupace byl název změněn na Vltavské nábřeží, německy Moldaugürtel, a v roce 1945 dostalo nábřeží své konečné jméno Beránkovo.

Josef Beránek (1897-1942) byl starosta obce Rožnova a též starosta místního Sokola. Za heydrichiády byl popraven za svou činnost v protifašistickém odboji.

10 Náměstí

Náměstí Bratří Čapků

Zpočátku se jednalo o prostou náves v Rožnově, která dostala oficiální název až v době první republiky, a to Náves Milana Hodži, což byl československý agrární politik, který se stal později předsedou vlády. Za okupace bylo nuceno obecní zastupitelstvo pod nátlakem událostí náves přejmenovat a usneslo se na jméně po německém nacistickým politikovi Náměstí Hermanna Göringa. Ministerstvo vnitra ovšem toto nahrazení neschválilo a náves byla nakonec pojmenována neutrálně podle blízko stojící německé školy na Školní náměstí, německy Schulplatz. Po válce došlo k další změně jména na Náměstí maršála Stalina, sovětského politika a po Leninově smrti nejvyššího představitele Sovětského svazu. Toto označení zůstalo v platnosti do roku 1963, kdy bylo jako nevhodné odstraněno a přejmenováno na náměstí Zdeňka Nejedlého, což byl československý komunistický historik, politik a hudební vědec. Na začátku roku 1991 dostalo náměstí dosud platný název náměstí Bratří Čapků.

Karel Čapek (1890-1938) byl český spisovatel, dramatik, překladatel a novinář, který zejména přispíval do Lidových novin. Jedná se o jednu z největších osobností meziválečné literatury. Mezi jeho nejznámější díla patří například *Bílá nemoc*, *R. U. R.*, *Krakatit*, *Devatero pohádek* či *Válka s mloky*.

Josef Čapek (1887-1945) byl starší bratr Karla Čapka, který proslul především jako český malíř, grafik, ale též jako spisovatel. Spolu se svým bratrem napsali celou řadu děl.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit kompletní klasifikaci uličního názvosloví Rožnova z hlediska jejich původu a vzniku pojmenování, a tím přispět k urbanonymii této městské části Českých Budějovic.

Nejprve bylo nutno detailně prostudovat knižní publikace, články z lingvistických časopisů či různé encyklopedie zabývající se teoretickými poznatky z oboru onomastika, toponomastika, urbanonymie, a také materiály popisující oblast Rožnova včetně jejího uličního názvosloví. Teprve poté bylo možno přejít k výzkumné části práce, kde jsem se zabývala zprvu historií Rožnova a následně jsem popsala vývoj jednotlivých ulic a jejich proměny napříč historickými milníky. Při zpracovávání těchto informací jsem zjistila, že urbanonyma se v průběhu dob měnila v důsledku toho, jaký politický systém a ideologie v daném období dominovaly. Součástí práce je klasifikace uličních názvů platných v současnosti, která třídí ulice do kategorií z hlediska jejich významu a motivace. V následném závěrečném shrnutí se pokusím shrnout poznatky, které jsem během psaní práce získala a dotvořit tak úplný obraz uličního názvosloví kdysi samostatné obce.

V současnosti jsou v Rožnově nejvíce zastoupena urbanonyma, která spadají do kategorie obecných názvů. Celkový počet ulic v této oblasti činí 55, z toho jich 16 spadá pod tuto zmíněnou skupinu. Tato skupina se ale rozrostla až po roce 2000, kdy 10 názvů ulic z této kategorie vzniklo až v dnešním 21. století. Do té doby dominantní kategorií byly názvy ulic motivované známými osobnostmi z kulturní a vědecké oblasti, což zahrnuje spisovatele, skladatele, malíře, sochaře, ale též přírodovědce a lékaře. Do této kategorie nebylo v současné době přidáno žádné pojmenování. Tato kategorie zahrnuje 15 názvů rožnovských ulic, z toho 9 jmen je známo díky své literární činnosti, 4 osobnosti jsou známé z oblasti hudby a 2 osoby se věnovaly sochařině. Naopak nejméně zastoupené jsou kategorie významné osobnosti českých dějin, kde jsou pouhá dvě pojmenování a názvy motivované historickou událostí se třemi ulicemi.

Když skupinu s názvem osobnosti známé z oblasti vědy a kultury spojíme s kategoriemi, které zahrnují jak jména ulic po významných osobností spjatých s Českými Budějovicemi, tak pojmenování po význačných osobností českých dějin, zjistíme, že tuto oblast tvoří zejména honorifikační názvy, které zahrnují dohromady 26 ulic. To znamená,

že téměř polovinu ulic tvoří označení, která jsou pojmenována po nějaké přední osobnosti.

Pokud se zaměřím na urbanonyma z hlediska doby vzniku jejich pojmenování, tak většina názvů ulic začala vznikat až za dob první republiky. V této době se především uplatňoval honorifikační motiv, který se začal prosazovat zejména od druhé poloviny 19. století. V této době byly ulice označovány hlavně jmény předních prvorepublikových politiků, jako např. Švehlova, Masarykova či Štefánikova, nebo také názvy odkazovaly k československým legiím či k bitvě u Zborova. Názvy byly především národního významu, méně pak regionálního. V roce 1939 dochází nacisty k přejmenování nevyhovujících názvů ulic a po skončení druhé světové války v roce 1945 dochází k znovuobnovení předválečných názvů. Po připojení okolních obcí, včetně Rožnova, k městu České Budějovice proběhlo nejpočetnější přejmenování ulic v roce 1963. Kvůli duplicitě označení, která díky připojení byla ve městě hojná, byla většina názvů změněna do podoby, která je dnes aktuální.

V dnešní době v této lokalitě ulice přejmenovávány nejsou, ale jelikož se Rožnov stále rozrůstá, tak vznikají ulice nové, které získávají obecné či topografické názvy. Při jejich pojmenování se v současnosti odstupuje od honorifikačního motivu, kvůli jeho nestálosti.

Z pohledu slovtvorby dominují v rožnovském uličním názvosloví zejména názvy adjektivního původu. Zbylé, a to zejména honorifikační názvy, jsou pak ve tvaru substantiva v gentivu singuláru. Předložkové spojení v této oblasti není hojné, jedná se pouze o čtyři takové názvy.

Seznam literatury

- BACHMANNOVÁ, Jarmila a kol., 2002. Encyklopedický slovník češtiny. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-484-X.
- ČECHOVÁ, Marie a kol., 2000. *Čeština-řeč a jazyk*. 2., přepracované vydání. Praha: ISV nakladatelství. ISBN 80-85866-57-9.
- DAVID, Jaroslav a Přemysl MÁCHA, 2014. *Názvy míst: paměť, identita, kulturní dědictví*. Brno: Host. ISBN 978-80-7491-425-6.
- DAVID, Jaroslav, 2011. *Smrdiv, Břežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie: místní jména, uliční názvy, literární toponyma*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1913-4.
- DAVID, Jaroslav, Michaela ČORNEJOVÁ a Milan HARVALÍK, ed., 2010. *Mnohotvárnost a specifická onomastiky: IV. česká onomastická konference*. Ostrava-Praha: Ostravská univerzita a Ústav pro jazyk český AV ČR. ISBN 978-80-7368-779-3.
- HARVALÍK, Milan, 2004. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 80-200-1253-2.
- KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed., 2016. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-482-9.
- KOPÁČEK, Jiří, 2006. *Encyklopedie Českých Budějovic*. 2. České Budějovice: Nebe. ISBN 80-239-6706-1.
- KOVÁŘ, Daniel a Pavel KOBLASA, 2005. *Ulicemi města Českých Budějovic: Názvy českobudějovických veřejných prostranství v minulosti a dnes*. 2. České Budějovice: Bohumír Němec-Veduta. ISBN 80-86829-07-3.
- KOVÁŘ, Daniel, 2000. *Budějovice před sto lety: jihočeská metropole v roce 1900 aneb rok 1900 v jihočeské metropoli*. České Budějovice: Jelmo.
- KOVÁŘ, Daniel, 2006. *Budějovický poutník: aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*. Praha: Baset. ISBN 80-7340-089-8.
- KOVÁŘ, Daniel, 2006. *České Budějovice II. díl: Předměstí*. Praha a Litomyšl: Paseka. Zmizelé Čechy. ISBN 80-7185-753-X.
- KOVÁŘ, Daniel, 2008. *Českobudějovicko: II. Pravý břeh Vltavy*. České Budějovice: Veduta. ISBN 978-80-86829-41-8.

- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše, a kol., 1995. *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0554-4.
- PAVEL, Jakub, 1965. *České Budějovice*. Edice Památky. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění.
- PLESKALOVÁ, Jana, 2007. *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1523-5.
- POLÍVKOVÁ, Alena, 1985. *Naše místní jména (a jak jich užívat)*. Praha: Academia. Malá jazyková knihnice.
- Pravidla českého pravopisu*, 2014. Praha: Euromedia Group. ISBN 978-80-242-4609-3.
- REJZEK, Jiří, 2012. *Český etymologický slovník*. 2. Voznice: Leda. ISBN 978-80-7335-296-7.
- ŠMILAUER, Vladimír, 1960. *Osídlení Čech ve světle místních jmen*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- ŠMILAUER, Vladimír, 1963. *Úvod do toponomastiky (nauky o vlastních jménech zeměpisných): vysokoškolská příručka*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- ŠRÁMEK, Rudolf, 1999. *Úvod do obecné onomastiky*. 1. vyd. Brno: MU. ISBN 80-210-2027-X.
- ŠRÁMEK, Rudolf, 2016. *Labyrintem vlastních jmen a nářečí*. Brno: Host, Studie osobností brněnské lingvistiky. ISBN 978-80-7577-065-3.

Diplomové práce

- NÝDLOVÁ, Tereza, 2012. *Urbanonyma v Českých Budějovicích* [online]. České Budějovice [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: Diplomová práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.
https://theses.cz/id/yibnew/Tereza_Ndlov-Urbanonyma_v_eskch_Budjovicch.pdf.

Internetové zdroje

- ERBAN, Karel, 1945. Jména a názvy v nové republice. *Naše řeč* [online]. **29**(3-4), 76-79 [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=3883>

- Internetová jazyková příručka* [online], © 2008-2020. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky [cit. 2020-12-03]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.
- KNAPPOVÁ, Miloslava, 1992. K funkčnímu pojetí systému vlastních jmen. *Slovo a slovesnost* [online]. 1992, **53**(3), 211-214 [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3475>.
- KUČA, Karel, © 1998-2021. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Nebe [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/roznov>
- Mapy.cz* [online], © 2021. Seznam.cz [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=14.4733594&y=48.9554555&z=15&l=0&source=area&iid=17429>
- MATÚŠOVÁ, Jana, 1989. Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí. *Naše řeč* [online]. 72(4), 179-187 [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6863>.
- Oficiální stránky statutárního města České Budějovice* [online]. České Budějovice: © Statutární město České Budějovice [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/nazvy-budejovickych-ulic>
- Oficiální stránky statutárního města České Budějovice: Zasedání zastupitelstva* [online]. České Budějovice: © Statutární město České Budějovice, 2015 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/zasedani-zm/148639/materialy>
- Oficiální stránky statutárního města České Budějovice: Zasedání zastupitelstva* [online]. České Budějovice: © Statutární město České Budějovice, 2017 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/zasedani-zm/137768/materialy>
- ŠTUMBAUER, Jan, © 1998-2021. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. České Budějovice: Nebe [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/nemec-josef>
- Urbanonyma a urbanonymie*, 2017 [online]. Brno: MU [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2017/CJBA18/um/HistTop_10urbanonyma.pdf.

Příspěvky v časopisech

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše, 1997. Jména ulic, náměstí, nábřeží a sadů na katastru města Chocně v minulosti a současnosti, Acta onomastica 38, Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, s. 43–68. ISSN 1211-4413.

ŠRÁMEK, Rudolf, 1990. Urbanonymie a urbonymie. Onomastický zpravodaj ČSAV. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, roč. 31, s. 65-77. ISSN 0232-0266.

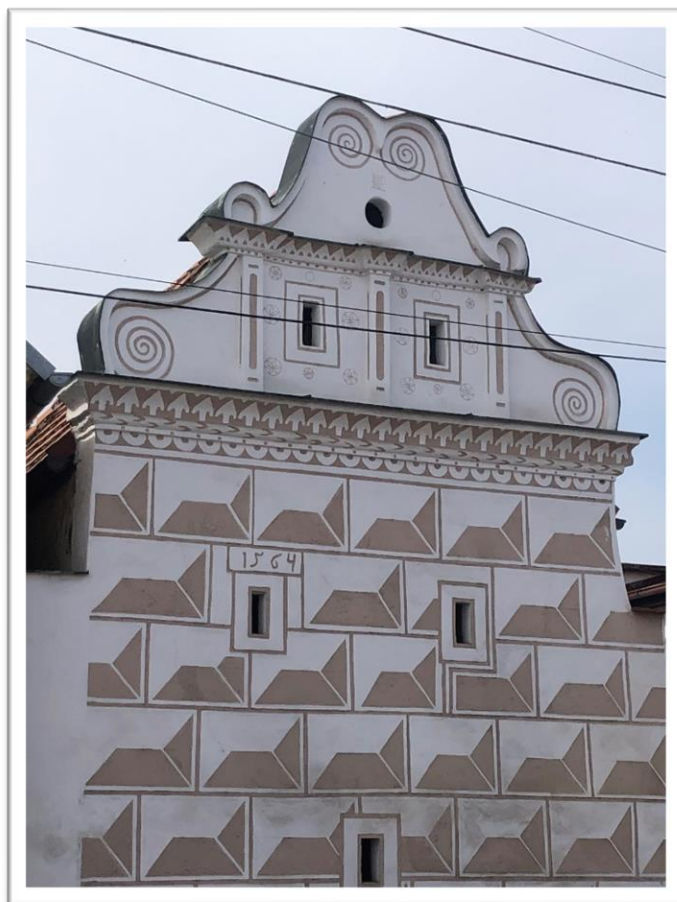
Jiné prameny

Materiály poskytnuté Magistrátem města České Budějovice.

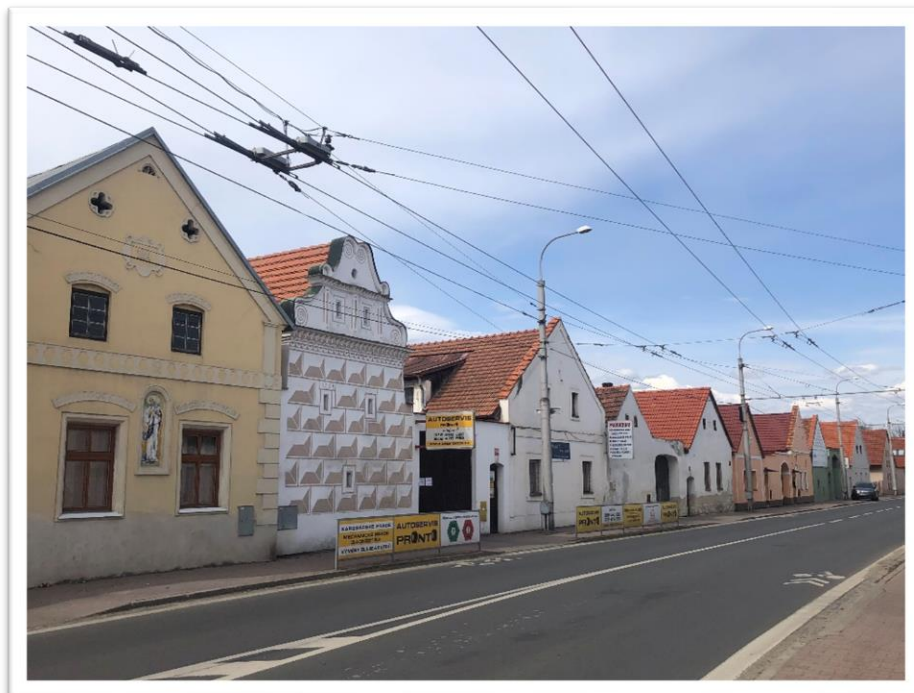
Seznam příloh

Obrázek 1, Renesanční sýpka usedlosti č. 226 (foto autora).....	65
Obrázek 2, Pohled na Lidickou třídu s památkovými usedlostmi (foto autora).....	66
Obrázek 3, Památní deska Josefa Beránka (foto autora)	66
Obrázek 4, Památník obětem první a druhé světové války, za kterým stojí původní německá obecná škola (foto autora).....	67

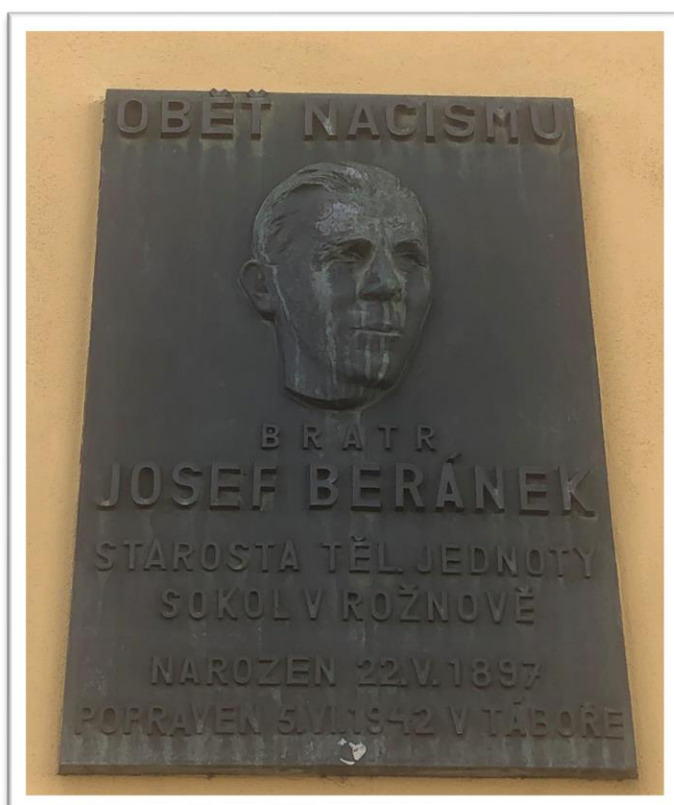
Přílohy

Obrázek 1, Renesanční sýpka usedlosti č. 226 (foto autora)

Obrázek 2, Pohled na Lidickou třídu s památkovými usedlostmi (foto autora)

Obrázek 3, Památní deska Josefa Beránka (foto autora)

Obrázek 4, Památník obětem první a druhé světové války, za kterým stojí původní německá obecná škola (foto autora)